

HET 'GROENE BOEKJE' VAN ALMERE

Magazine
over de Almeerse
circulaire economie

**DUURZAAMHEID ZIT IN
HET DNA VAN ALMERE**

Zoneiland
Noorderplassen
©Shutterstock

INHOUDSOPGAVE

3. VOORWOORD	20. ARC²ARCHITECTEN	38. PRICE
4. REIMERT/CIRWINN	22. HEMUBO	40. FLORIADE EXPO 2022
6. THEO POWW GROEP	24. ALITER NETWORKS	42. UPCYCLECENTRUM
8. ANTALIS	26. LIDL	44. CITYLAB ALMERE & STIMULERINGSFONDS
10. MAKERS VAN ALMERE	28. MARETTI LIGHTING	46. DUURZAAMHEIDS-AMBITIES VAN ALMERE
12. UPZWAM/FOODHALLY	30. DIMENSIO	47. WIST JE DAT...
14. VLEESCH & CO	32. GRUNDFOS	
16. VAN DUIJNEN KOFFIE	34. SAVE PLASTICS	
18. COLLABORALL	36. GRONDSTOFFEN COLLECTIEF ALMERE	

DIT IS EEN UITGAVE VAN DE GEMEENTE ALMERE IN SAMENWERKING MET ALMERE CITY MARKETING.

Opdrachtgever: Sabrine Strijbos, Gemeente Almere, afdeling Economische Ontwikkeling en Grondzaken, thema Circulaire Economie

Interviews en tekstproductie: Nathalie Rooze, GrusGrus Tekstproducties **Eindredactie:** Liesbeth Hollander, Almere City Marketing

Opmaak en vormgeving: Laurens Kokhuis, LauCreative **Coverfoto:** Maarten Feenstra **Drukwerk:** Muller XXL

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, op enige manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De Gemeente Almere en Almere City Marketing verklaren dat deze uitgave op zorgvuldige wijze en naar beste geweten is samengesteld en staat daarom op geen enkele wijze in voor juistheid of aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook, die het gevolg is van handelingen en/of beslissingen die gebaseerd zijn op bedoelde informatie.

Almere heeft haar eigen papier, gemaakt met overtollige waterplanten uit de stad. Hiermee creëert Almere een circulaire en betaalbare oplossing voor haar afvalstromen, waarmee bijgedragen wordt aan de ambitie van de gemeente om in 2022 een afvalloze stad te zijn. Meer informatie: www.gca-almere.nl

VOORWOORD

Duurzaamheid zit in het DNA van Almere. De stad werd ruim veertig jaar geleden ontwikkeld als groene modelstad met innovatieve systemen. De verschillende wijken van Almere met veel natuur en water, het gescheiden verkeerssysteem en de stadsverwarming zijn kenmerkend voor onze stad en het gedachtegoed van destijds. **Dit heeft Almere een voorsprong gegeven** ten opzichte van andere steden in Nederland als het gaat om de duurzaamheidsuitdagingen.

Almere ziet verduurzaming als het realiseren van de ambities om energie-neutraal te worden, de stad klimaatbestendig te maken en om een afvalloze stad te zijn, waarin grondstoffen worden hergebruikt. Dat we **anders met onze grondstoffen moeten omgaan** is iets wat we al langere tijd weten. Dat weten is nog niet hetzelfde als het ook daadwerkelijk doen. Gelukkig worden we er wel steeds beter in. En tegelijk weten we ook dat we nog niet genoeg doen. Natuurlijk is het mogelijk meer lokaal te produceren, maar tot een jaar geleden was er weinig noodzaak bestaande regels en netwerken kritisch te bekijken. Waar het Corona-virus onze economie in een klap stil heeft gelegd, is het tegelijk misschien ook wel een boost geweest voor de circulaire economie.

We hebben ons gedrag acuut veranderd. Niet omdat het kan, maar **omdat het moest**. We zijn van de ene op de andere dag massaal thuis gaan werken. En dat lukte ook nog beter dan sommigen van ons dachten.

De coronacrisis heeft aangetoond dat thuiswerk succesvol kan zijn. En de verwachting is dat ook na deze crisis thuis werken vaker zal gebeuren.

Dat heeft ook effecten op ons klimaat. Minder files, minder CO2, minder stikstof. En nu de nood aan de man is, en onze **vaste patronen worden doorbroken**, zien we dat er veel meer kan dan we voor mogelijk hielden. Creatieve ondernemers bouwen productielijnen in recordtempo om. Lokale en duurzame producten worden gemeengoed.

In Almere hebben wij als gemeente, samen met ondernemers en bewoners het voortouw genomen om onze ambitie handen en voeten te geven. We hebben samen ook afgesproken de ecologische voetafdruk de komende jaren sterk te verminderen. We willen bijvoorbeeld onze producten zo lang mogelijk in omloop houden. Slim omgaan met grondstoffen. En duurzaam inkopen.

Er liggen nu veel kansen om te verduurzamen. In de bouw, in hergebruik van materialen, in onze logistieke processen en in het produceren van ons voedsel. Volgend jaar organiseren we hier in onze stad de Floriade. Met de Floriade biedt Almere ook de kans om oplossingen voor stedelijke vraagstukken en uitdagingen rondom (lokale) voeding, natuur in de stad en omgeving, groene energie en gezondheid te ontwikkelen. De Floriade werkt als versneller en wereldpodium voor de onderwerpen uit de duurzaamheidsagenda en de strategische economische agenda voor Almere.

Almere is altijd een plek van pioniers geweest. Van creativiteit. Voor mensen die zelf iets willen bouwen en ontwikkelen en nieuwe kansen zien. In iets meer dan veertig jaar hebben we samen een stad gemaakt waar meer dan 200.000 inwoners met veel plezier leven, werken en recreëren. In economische zin is er nu een nieuwe fase aangebroken. Ik denk dat we met onze Almeerse mentaliteit de uitdaging juist nu op moeten én kunnen pakken om de komende jaren onze stad door te laten groeien. Op een duurzame verantwoorde manier.

Een aantal inspirerende voorbeelden van ondernemers en onze eigen overheid zijn te lezen in dit magazine. En daar ben ik trots op. **Veel leesplezier.**

**‘ALMERE HEEFT DE
AMBITIE UITGESPROKEN
DE ECOLOGISCHE
VOETAFDruk
DE KOMENDE
JAREN STERK TE
VERMINDEREN’**

Maaïke Veeningen

REIMERT GROEP/CIRWINN

‘Wie niet meegaat met de ontwikkelingen, mist straks de boot’

Duurzaamheid staat bij de Reimert Groep hoog op de agenda. ‘Wij voelen ons verantwoordelijk en daarom dragen we graag een steentje bij. Daarnaast willen we voorbereid zijn op de toekomst. Door nu voorop te lopen, kunnen we daar straks de vruchten van plukken,’ aldus directeur Erik Kijlstra. Samen met twee andere duurzame ondernemers bundelde de Reimert Groep de krachten in het recyclingbedrijf CIRWINN. Doel: het duurzaam scheiden van afvalstoffen.

De Reimert Groep bestaat uit Reimert Bouw en Infrastructuur, Ubink Bouw en Onderhoud, De Wilde Grond-, Weg- en Waterbouw, Beugel Infrastructuur en CIRWINN. Vijf bedrijven met ieder hun eigen expertises in bouw, betonbouw, infrastructuur en circulariteit. Voor alle dochtermaatschappijen is **duurzaam ondernemen vanzelfsprekend**. Zo worden op de zandwinplas van Beugel Infrastructuur in het Drentse Beilen momenteel zo’n 40.000 zonnepanelen geplaatst. ‘Het gaat om een oud gedeelte van onze zandwinplas, waar al het zand al uit is gewonnen,’ vertelt Erik. ‘De waterplas is niet geschikt om in te zwemmen en biedt weinig alternatieven, maar een drijvend zonnepark is wél mogelijk.’ Medio 2021 gaan de zonnepanelen aan ongeveer vijfduizend huishoudens in de gemeente Midden-Drenthe groene stroom leveren.

BEDRIJFSLEVEN EN OVERHEID

In 2017 won CIRWINN de Upcycle City Competitie van de gemeente Almere met een plan voor het uitwerken en opschalen van circulaire initiatieven. Een duurzame betoncentrale en een puinscheidingsinstallatie zijn twee van de totaal zeven deelplannen. Erik: ‘In die puinscheidingsinstallatie wordt betonpuin afkomstig uit Almere gescreubd, geclassificeerd, gewassen en gezeefd. Daar komen hoogwaardige

zand- en grindvervangers uit voort, die worden gebruikt als secundaire bouwstof voor de productie van duurzaam beton.’

De samenwerking tussen het bedrijfsleven en overheid is enorm bepalend voor de toekomst van de circulaire economie, stelt Erik. ‘**De gemeente kan het niet alleen**, en ook het bedrijfsleven niet. Samenwerken is de sleutel tot succes. Wij hebben bijvoorbeeld een contract met de

©Maarten Feenstra

gemeente Almere voor het leveren van puinstromen aan CIRWINN. Daarnaast zijn we partner in het Grondstoffen Collectief Almere, waar bedrijven, onderwijs en overheid samenwerken aan circulaire vraagstukken.’ Ook aan de Floriade Expo 2022 draagt de Reimert Groep bij. Na een innovatief aanbestedingsproces kwam Reimert als winnende partij uit de bus voor het bouwen van twee circulaire bruggen, die grotendeels gemaakt worden van **materiaal uit Almeerse reststromen**. Een primeur. CIRWINN zorgt voor de gerecyclede grondstoffen en de Theo Pouw Groep produceert het cementloze beton.

NOG LANG NIET KLAAR

‘Maar,’ benadrukt Erik, ‘we zijn nog lang niet klaar. Op korte termijn willen we ons vooral verder focussen op onze huidige processen met betrekking tot beton, het scheiden van huishoudelijk afval en het **verminderen van het aantal transportbewegingen** over de weg. Voor de lange termijn hebben we plannen om zelf waterstof te gaan opwekken op ons terrein in Almere en te kijken hoe we dit binnen de gemeentegrenzen kunnen vermarkten. Bijvoorbeeld in de vorm van een tankstation.’

Ook daar is samenwerking weer het toverwoord. Erik: ‘Vraagstukken die je als gemeente hebt, moet je niet alleen binnen de eigen organisatie houden, die moet je samen met ondernemers aanpakken. Ik roep bedrijven en overheden dan ook op om **nóg sterker samen te werken**. In Almere zijn de afgelopen paar jaar al **enorme stappen gezet**. Dat vind ik echt bewonderenswaardig. De gemeente denkt actief met ondernemers mee, ambtenaren staan open voor het gesprek. Ik denk dat veel gemeenten hier een voorbeeld aan kunnen nemen.’

‘SAMENWERKING IS DE SLEUTEL TOT SUCCES’

Erik Kijlstra

www.reimertgroep.nl
www.cirwinn.nl

Het principe van circulair bouwen wordt ook toegepast bij de brug van aannemer Reimert Bouw op het Floriadeterrein.

GROEN WEETJE!

CIRCULAIR HERWINNEN

Samen met vier andere aannemers richtte de Reimert Groep dertig jaar geleden, op initiatief van de gemeente Almere, de recyclingmaatschappij Vijfhoek op. 'In de loop der jaren hebben we onze koers steeds verder verlegd,' vertelt Erik. 'Zo zijn allerlei nieuwe initiatieven ontstaan. Van het scheiden van huishoudelijk afval tot

het hoogwaardig terugwinnen van materialen voor de betonindustrie.' Een paar jaar geleden veranderde de naam Vijfhoek in CIRWINN (wat staat voor 'circulair herwinnen') en trad – naast de twee toenmalige aandeelhouders Reimert Groep en Van Werven Infra en Recycling – een derde aandeelhouder toe: de Theo Pouw Groep.

THEO POUW GROEP

‘We proberen zoveel mogelijk gebruik te maken van reststromen’

Grondstoffen zijn oneindig hoogwaardig herbruikbaar. Dat is al sinds de oprichting in 1981 de visie van de Theo Pouw Groep. Het bedrijf, dat een breed scala aan producten en diensten biedt voor de grond-, weg-, water- en betonbouw, produceert als een van de weinigen in Nederland hoogwaardige secundaire bouwstoffen en past deze ook toe. De Theo Pouw Groep telt inmiddels twaalf vestigingen en ruim 530 medewerkers en wordt geleid door oprichter Theo Pouw, zijn vrouw Marga en zoon Alexander Pouw.

De Theo Pouw Groep heeft in Almere een duurzame betoncentrale. Voor de productie van nieuw beton worden gerecycled betonpuin en plantenvezels gebruikt

In 2018 opende de Theo Pouw Groep in Almere een duurzame betoncentrale, waar onder meer gerecycled betonpuin en plantenvezels worden gebruikt voor de productie van nieuw beton. Met **dit duurzame beton** werd in 2019 een 'groen fietspad' in Almere gerealiseerd. Alexander Pouw: 'Wij zijn continu aan het kijken hoe we de keten verder kunnen verduurzamen. **Downcyclen is zo enorm zonde!** Door vrijgekomen afvalstoffen een tweede of derde leven te geven, hebben we minder primaire bouwstoffen nodig. En als je de te recyclen materialen uit de regio haalt, bespaar je ook nog eens aanzienlijk op transportkosten en de bijkomende CO2-uitstoot. Een win-winsituatie dus.'

CEMENTLOOS BETON

Het principe van circulair bouwen wordt ook toegepast bij de Beverbrug en de Rondje Weerwaterbrug, die aannemer Reimert Bouw momenteel op het Floriadeterrein aan het bouwen is. De twee circulaire bruggen worden grotendeels vervaardigd van materialen **uit Almeerse reststromen**. Wat de bruggen vooral uniek maakt, is dat er cementloos beton wordt gebruikt, geproduceerd door de Theo Pouw Groep. Alexander: 'In tegenstelling tot traditioneel beton bevat dit zogenaamde geopolymeerbeton geen cement, maar andere bindmiddelen. Ook zijn de primaire stoffen zand en grind voor de helft vervangen door secundaire grondstoffen. Alle materialen komen uit Almere en omgeving. Dat alles bij elkaar resulteert in een forse CO2-reductie.'

Inmiddels is het cementloze beton van de Theo Pouw Groep KOMO-gecertificeerd en mag het ook worden gebruikt in de constructieve delen van de bruggen. Daar ging overigens een uitgebreide testperiode aan vooraf, vertelt Alexander. 'Erg prettig, maar ook best bijzonder, was dat Kiwa in dit proces nauw met ons heeft samengewerkt en ons volop heeft ondersteund.' Volgens Alexander vormt de wetgeving niet zelden een belemmerende factor bij dit soort innovaties. 'Dat vind ik als duurzame ondernemer soms wel demotiverend. Begrijp me niet verkeerd: wetten, regels en certificeringen zijn noodzakelijk. Maar wanneer je als ondernemer met een innovatief idee alleen maar redenen te horen krijgt waarom iets niet kan, enkel omdat we niet anders gewend zijn, dan zeg ik altijd: laten we ook zoeken naar een oplossing zodat het wél mogelijk wordt.'

KOUWATERVREES DOORBREKEN

Samenwerking in de keten én vertrouwen zijn bij dit soort projecten essentieel, meent Alexander. 'Er zijn altijd pilotprojecten nodig om te laten zien dat iets werkt. Maar ook de mensen op de werkvloer moeten erachter staan, want uiteindelijk moet het buiten gebeuren.' Ook daarom kijkt hij zeer positief tegen het Floriadebruggenproject aan. 'We gaan er allemaal voor: zowel de opdrachtgever, de bouwver als de producent. **We doen dit echt samen.**' Wat dat betreft is Almere een goed voorbeeld van hoe het anders kan, vindt hij. 'De gemeente stimuleert ondernemers actief om circulaire initiatieven te ontplooiën.'

©Maarten Feenstra

**'ALMERE IS EEN GOED
VOORBEELD VAN HOE
HET ANDERS KAN'**

Alexander Pouw

**UNIEKE
DUURZAME
FLORIADEBRUG
IN AANBOUW:
ZONDER CEMENT
EN SUPERDUN**

Onder meer door bij aanbestedingen niet alleen naar de laagste inschrijver te kijken, maar ook duurzaamheid mee te laten tellen. **Daardoor kan er in Almere ook daadwerkelijk iets veranderen.**

De komende jaren zijn in Nederland duizenden bruggen, tunnels en viaducten aan vervanging toe. Alexander: 'Dit project laat zien dat met circulair materiaalgebruik de meeste milieuwinst valt te behalen. Bovendien zal dit op de lange termijn ook **kostentechnisch steeds interessanter** worden. Wij hebben er vertrouwen in, dat we met de Floriadebruggen eventuele koudwaterrees bij andere bouwers en opdrachtgevers kunnen doorbreken.' Aan ambities ontbreekt het de Theo Pouw Groep sowieso niet. 'Het bouwen met cementloos beton willen we de komende jaren verder uitbreiden en in grotere volumes gaan toepassen. Volgend jaar gaan we in Groningen en Utrecht een pilot draaien met de eerste betonmixers op waterstof. Verder zijn we ook **bezigt met een waterschipschip**. Eventueel noodzakelijke primaire grondstoffen kunnen we met dat schip emissieloos transporteren. Kortom, er is nog genoeg werk aan de winkel.'

www.theopouw.nl

ANTALIS

'Duurzaamheid zit in ons DNA'

Pionier in verduurzaming, zo omschrijft Antalis zichzelf. Het bedrijf is continu op zoek naar mogelijkheden om haar milieu-impact verder terug te dringen. Door milieuvriendelijke producten actief te promoten, kennis te delen én advies te geven. 'Veranderen is niet alleen noodzakelijk, het biedt ook kansen.'

'WIJ WILLEN INSPIREREN EN VOOROP LOPEN'

Muriël Knippers,
Communication Manager Benelux

Antalis is Europa's grootste distributeur van papier, verpakkingsoplossingen en producten voor visuele communicatie. 'Als bedrijf willen wij inspireren en voorop lopen,' stelt Muriël Knippers, Communication Manager Benelux bij Antalis. 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) hoort daar ook bij. Ons MVO-beleid is niet alleen gericht op behoorlijk bestuur en mensen, maar ook op twee andere belangrijke pijlers: natuurlijke hulpbronnen en productaanbod. In 2016 hebben wij daar een ambitieus plan voor opgesteld, waarin we onder meer hebben

vastgelegd dat we de traceerbaarheid van onze producten willen vergroten en ons energieverbruik willen reduceren.'

ZILVEREN MEDAILLE

In 2018 ontving Antalis van EcoVadis, een wereldwijd erkend platform voor duurzaamheidsbeoordelingen, een zilveren medaille voor haar inspanningen om milieuvriendelijker te ondernemen. 'Duurzaamheid zit in ons DNA,' zegt Muriël. 'Bovendien creëert milieuverantwoord ondernemen kansen in de markt. Het stimuleert innovatie, en daardoor komen wij ook tegemoet

aan de wensen van onze klanten. Wij willen verder gaan dan alleen het promoten van onze producten, we willen ook duurzame oplossingen bieden.' De bekendste voorbeelden van duurzame oplossingen zijn papiersoorten met het FSC- en PEFC-keurmerk. Beide keurmerken garanderen dat de producten afkomstig zijn uit verantwoord beheerde bossen. Maar er zijn tegenwoordig zoveel labels en certificaten, dat het soms lastig is om de verschillende producten te vergelijken. Daarom ontwikkelde Antalis het **Green Star System**.

Binnenkijken in het magazijn van Antalis: 'Wij hebben we een compleet assortiment samengesteld van 'groene' en biobased verpakkingsmaterialen.'

Muriël: 'Daarmee kunnen klanten de milieu-impact van bepaalde papier-soorten bekijken. Op basis van milieuprestaties kent het systeem papierproducten nul tot vijf sterren toe. Het is de bedoeling dat we begin 2021 ook zo'n systeem voor onze visuele communicatieproducten lanceren.'

HOOGWAARDIGE ALTERNATIEVEN

'Ook op het gebied van verpakkingen kunnen bedrijven eenvoudig hun milieu-impact reduceren', stelt Muriël. 'Wij hebben een compleet assortiment samengesteld van 'groene'

**GROEN
WEETJE!**

PAPIER VAN WATERPLANTEN

Antalis sluit graag aan bij lokale initiatieven. 'Vijf jaar geleden zijn we ingestapt in een project van de gemeente Almere om meerwaarde te creëren uit waterplanten afkomstig van het Weerwater, de centrale plas in Almere Stad. Om te voorkomen dat de plas dichtgroeit, moeten die planten regelmatig worden gemaaid. Van het maaiafval wordt nu waterplantenpapier gemaakt. Een mooi voorbeeld van een circulair product, dat niet alleen geschikt is voor drukwerk, maar dat ook prima dienst kan doen als verpakkingsmateriaal.'

en biobased verpakkingsmaterialen. Biobased producten zijn gemaakt van **hernieuwde grondstoffen**, zoals rietsuiker, zetmeel of cellulose, waardoor ze ook weer recyclebaar zijn. Het zijn technisch hoogwaardige verpakkingsproducten die steeds vaker worden toegepast.' Daarnaast adviseert Antalis klanten graag hoe ze hun bedrijf nog verder kunnen verduurzamen. Muriël: 'Dat doen we door het complete verpakkingsproces door te lichten. Je kunt op heel veel manieren milieuwinst behalen. Bijvoorbeeld door een dunnere folie toe te passen, maar ook door je logistieke proces opnieuw in te richten.' Zelf zet Antalis ook stappen in het verduurzamingsproces. 'Zo is afval scheiden voor ons vanzelfsprekend,' vertelt Muriël. 'We verzamelen bijvoorbeeld het koffiedrab uit onze koffiemachines. Dat wordt bij ons opgehaald, waarna UPZWAM, een Almeerse startup, er eetbare paddenstoelen op kweekt. Ook ons wagenpark zijn we stap voor stap aan het verduurzamen, door **steeds meer voor elektrische auto's** te kiezen. En in ons pand hebben we bewegingssensoren geïnstalleerd. Daardoor blijft de verlichting niet onnodig branden en wordt er geen energie verspild.'

Bij steeds meer klanten staat het onderwerp duurzaamheid op de agenda, ziet Muriël. 'Je kunt je hiermee als bedrijf onderscheiden en tevens een steentje bijdragen aan een betere wereld. Er zijn zoveel mogelijkheden. Gerecycled papier is bijvoorbeeld allang niet meer grijs en grauw, waardoor het een volwaardig alternatief is. Alleen al door over te stappen op gerecycled papier in je huisstijl, wat maar een paar cent duurder is, zet je heel grote stappen.' Ze verwacht dat er in de nabije toekomst nog veel meer producten op de markt komen die een duurzaam alternatief bieden, ook in visuele communicatieproducten. 'Wij willen ondernemers graag inspireren bij het maken van duurzame keuzes.'

www.antalis.nl

MAKERS VAN ALMERE

'Alleen samen kom je verder'

Creatieveling Jim van der Wardt brengt mensen, ideeën en organisaties bij elkaar. Als maker van duurzame presentatiemiddelen, geschenken en toegepaste kunst. Maar ook via zijn online platform Makers van Almere, waarmee hij Almeerse kunstenaars en ontwerpers een etalage biedt.

'Wat de voordelen zijn van circulair ondernemen? Dat is hetzelfde als vragen wat de voordelen zijn van bomen in het bos.' Jim is heel stellig: circulair ondernemen is volgens hem **de enige goede manier**. 'Als je onderneemt vanuit die gedachte, draag je meer zorg voor hoe je inkoop en hoe je afscheid neemt van producten. Je moet dingen altijd doen voor de lange termijn. **Nooit voor de quick win**. Dat geldt zowel voor relaties die je aangaat als voor producten die je aanschaft.'

Jim maakt duurzame presentatiemiddelen, geschenken en toegepaste kunst van natuurlijke, hergebruikte en innovatieve nieuwe materialen.

**'GA ALTIJD VOOR DE
LANGE TERMIJN, NOOIT
VOOR DE QUICK WIN'**

Jim van der Wardt

Van sleutelhangers van lokaal gekapt hout tot complete inrichtingen voor beursstands. En voor mensen die beweren dat circulair ondernemen duurder of ingewikkeld is, heeft hij ook zijn antwoord klaar. 'Snel en goedkoop produceren, dat is nou precies wat die afvalberg veroorzaakt. Wil je die niet, dan moet je je ogen openen voor de kansen die er zijn.'

UIT DE HAND GELOPEN HOBBY

Al op jonge leeftijd leerde Jim om altijd zijn eigen rommel op te ruimen. 'Ik stoor me ontzettend aan mensen die hun rotzooi gewoon op straat gooien.' Zijn werk is eigenlijk meer een uit de hand gelopen hobby, lacht hij. '**Ik ben altijd al aan het maken geweest**. Als kind was ik gefascineerd door de laarzen van de hoofdrolspeler uit de film "Harley Davidson en de Marlboro Man". Die laarzen waren van zijn vader geweest en vielen zowat uit elkaar, maar werden met plakband bijeengehouden.

Vanuit die gedachte wil ik dingen maken. Dingen voor de lange termijn, die doorgegeven kunnen worden.' Online volgde Jim al langere tijd verschillende Nederlandse ontwerpers. 'Als ik berichten van hen deelde, merkte ik dat dat heel erg op prijs werd gesteld. Zo kwam ik op het idee om dit ook voor **ontwerpers en makers uit Almere** te gaan doen. Er zijn heel veel creatieven in deze stad, maar veel van hen zijn onzichtbaar. Voor elkaar, maar ook voor anderen. Daar wilde ik verandering in brengen.' Zo werd Makers van Almere geboren, een Instagram-community die Almeerse kunstenaars en ontwerpers een etalage biedt. Maar ook **een plek waar zij elkaar kunnen vinden** en elkaar kunnen versterken. Jim: 'Je kunt gewoon niet alles alleen. Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder.'

AMBITIES

'Almere wil een stad zonder afval worden, een ambitie die mij enorm aanspreekt en die heel veel mooie kansen biedt. Denk alleen al aan meubilair, geschenken en presentatiematerialen: het is goed om als gemeente te kijken hoe je die duurzamer of misschien wel circulair kunt maken.' Jim hoopt bedrijven, organisaties en individuen blijvend te kunnen helpen bij het **verduurzamen van hun bedrijfsvoering**, want daar valt nog veel winst te behalen. 'Juist omdat vervangen zo goedkoop is en bedrijven vaak geen tijd hebben om bij alternatieven stil te staan. Ik wil mensen zover krijgen dat ze daar wél over na gaan denken. En dan kan er eigenlijk nooit iemand tegen zijn. Want zeg nou zelf: wie is er nu tegen mooie samenwerkingen of tegen minder rommel?'

www.thecrazysmile.com

Instagram: @thecrazysmile

Instagram: @makersvanalmere

**GROEN
WEETJE!**
NIEUWE SAMENWERKINGEN

Voor zijn bedrijf TheCrazySmile vond Jim een ruimte in Almere Haven op Steiger 24, waar uiteenlopende duurzame en creatieve bedrijven actief zijn. Vorig jaar vroeg de gemeente hem om mee te denken over een praktische invulling van deze creatieve hotspot. 'Samen met enkele anderen werk ik nu onder meer aan een concept voor een duurzaam warehouse, met ateliers en horeca, zodat het echt een leuke plek wordt om naartoe te gaan. Daarnaast hebben we een voorstel ingediend bij de gemeente om de hal van Steiger 24 te gebruiken als werkatelier en een plek om mensen samen te brengen,' vertelt Jim. Ook voor deze plannen kon hij het Makers van Almere-netwerk weer aanboren om mensen te betrekken. 'Ik geloof heel sterk in volume. Hoe meer bedrijven zich hier op de Steiger gaan vestigen, hoe vanzelfsprekender het wordt dat daar weer mooie nieuwe samenwerkingen uit voortkomen.'

**'IK GELOOF HEEL
ERG IN VOLUME'**

Jim van der Wardt

UPZWAM/ FOODHALLY

‘Almere is versnelling vijf vooruit’

‘Deze stad is in de vorige eeuw letterlijk uit de klei getrokken en dat zegt iets over de pioniersgeest die er heerst.’ Jim Bisschop voelt zich in Almere als een vis in het water. Als ondernemer achter de startup UPZWAM houdt hij zich bezig met het upcyclen van reststromen om er exotische paddenstoelen op te kweken. Daarnaast heeft hij vergevorderde plannen voor een foodhal, ook weer met circulariteit als uitgangspunt. ‘In Almere zul je niet zo snel horen dat iets niet kan. Nee, deze stad is versnelling vijf vooruit. Kijk maar eens wat wij hier doen, en vooral wat we hier sámen doen.’

Tijdens zijn studie Engineering aan Hogeschool Windesheim raakten Jim en zijn studiegenoot Kay Renshoff geïnteresseerd in reststromen. Samen richtten ze, met behulp van het Grondstoffen Collectief Almere, in 2017 het bedrijf UPZWAM op. In zeecontainers gingen ze eetbare paddenstoelen kweken, zoals oesterzwammen, fluweelpootjes en bundelzwammen, op voedingsbodems van Almeerse reststromen. Ze gebruiken daarvoor houtsnippers van Staatsbosbeheer, die anders in biomassacentrales zouden verdwijnen, en koffiedik van Van Duijn Koffie uit Almere. ‘Ik kwam al snel tot het inzicht dat circulariteit

complex is,’ zegt Jim. ‘En dat je elkaar nodig hebt om verder te komen.’

RESTSTROMEN AAN ELKAAR KOPPELEN

Zo kwam Jim op het idee om samen met een stel andere Almeerse ondernemers de haalbaarheid te onderzoeken voor een coöperatief, ook weer met circulariteit als basisbeginsel. Een bierbrouwer, broodbakker en enkele foodtrucks sloten zich aan en niet veel later was het idee voor **FOODHALLY** geboren: een foodhal waar niet alleen voedsel en dranken worden geproduceerd, maar die ook ruimte biedt voor een winkel, horeca en een educatief programma rondom het thema voedsel. Jim: ‘Het plan is dat we de reststromen van onze producten aan elkaar gaan koppelen. Bijvoorbeeld door bier van restbrood te maken, of brood van restgranen uit het brouwproces.’

In de foodhal moeten zeven wereldkeukens komen, waar bezoekers een hapje kunnen eten. De initiatiefnemers willen daarbij graag samenwerken met Almeerse koks en horecaondernemers. Bovendien kun je als klant, gemeente of onderwijsinstelling lid worden van de coöperatie. ‘Daarvoor krijg je van ons een tegenprestatie, zoals een foodbox of een maaltijd op locatie,’ zegt Jim. De gemeente Almere staat achter de

plannen. ‘In opdracht van de gemeente hebben we een businesscase uitgewerkt en inmiddels staan we te trappelen om verdere actie te ondernemen.’

DE WERELD VAN MORGEN

Circulair ondernemen is voor Jim vanzelfsprekend. ‘Van huis uit heb ik meegekregen dat je afvalstromen apart moet inzamelen. En tijdens mijn ingenieursopleiding leerde ik dat wij ondernemers en ontwerpers het goede voorbeeld moeten geven. **Wij creëren immers de wereld van morgen.**’ Nuchter laat hij daarop volgen: ‘Blijkbaar heb ik het talent om op verschillende niveaus een gedeelde visie te ontwikkelen en die uit te dragen. Misschien is dat ook wel te herleiden naar mijn opleiding. Ik kijk op alle vlakken naar ondernemerschap: van de mens tot de middelen en de rol die je daarbij speelt in de maatschappij.’

Samenwerken brengt altijd uitdagingen met zich mee, realiseert Jim zich. ‘Maar het grote voordeel is dat we op deze manier **elkaars krachten kunnen bundelen**, zowel op persoonlijk als op ondernemersvlak. We hebben allemaal dezelfde ambitie. We doen dit vóór en mét Almere. We willen een paradepaardje ontwikkelen dat Almere nog volwassener maakt. Dit is een serieuze beweging, zowel op lokaal als op regionaal niveau. Met ons verhaal willen we bestaande **ondernemers verbinden**, die net als wij zeggen: circulariteit is noodzakelijk.’ Hij komt dan ook graag in contact met andere ondernemers om samen te werken. ‘Laten we kijken hoe we elkaar kunnen helpen en hoe we samen het leven van mensen uit Almere en daarbuiten kunnen verrijken.’

**‘ALS ONDERNEMER
MOET JE HET GOEDE
VOORBEELD GEVEN’**

Jim Bisschop

©Upzwam

VLEESCH & CO

'We hebben elkaar nodig'

**PUUR VLEES,
ZONDER E-NUMMERS**

'En dat proef je'

Bauke van der Veen:

'De CO₂-druk van onze runderen is lager, doordat ze het grootste deel van het jaar buiten grazen.'

©Fotografie Alexander

Duurzaam ondernemen is voor Bauke van der Veen vanzelfsprekend. 'Gewoon omdat het beter is voor de wereld,' verklaart hij. Met zijn bedrijf Vleesch & Co verkoopt hij natuurvlees afkomstig van dieren – voornamelijk Black Angus-runderen – die in Nederlandse natuurgebieden grazen. Puur vlees, zonder E-nummers of andere toevoegingen. 'En dat proef je.'

De dieren zijn van een stichting die zich bezighoudt met natuurlijke begrazing. Ook in Almere zijn een paar plekken waar de kuddes grazen. Bauke: 'De dieren hebben er volop ruimte en vrijheid en eten alleen maar gras, kruiden en bloemetjes. Ze worden **niet bijgemest en krijgen nooit antibiotica.**' Als de stieren vier jaar oud zijn, gaan ze naar de slachterij. Bauke: 'Ze hebben dan een **mooier én langer leven** achter de rug dan de meeste vleesrunderen.'

VAN KOP TOT STAART

Bauke werkt samen met een zelfslachtende Meesterslager op de Veluwe. Een prestigieuze titel die je niet zomaar verdient. Bauke: 'Na de slacht hangt het vlees eerst nog een paar weken in de koeling om te rijpen. Daarna wordt het vacuüm verpakt en direct ingevroren. **Wij gebruiken ál het vlees**, van kop tot staart. Bovendien is de CO2-druk van onze runderen lager, doordat ze het grootste deel van het jaar buiten grazen.' Via zijn webshop verkoopt Bauke het vlees aan consumenten, die hun bestelling op verschillende locaties in Flevoland kunnen afhalen. Laten thuisbezorgen in een thermobox kan ook.

Bauke kookte zelf altijd al graag met lokaal voedsel. Hij werkte 22 jaar bij Ikea als keukenspecialist, waarvoor hij de hele wereld afreisde en kennismaakte met lokale gerechten in uiteenlopende landen. Dat inspireerde hem om in 2016 zijn bedrijf Vleesch & Co te beginnen. Ook is Bauke bestuurslid van de vereniging Flevofood, een netwerk van telers, verwerkers, supermarkten, cateringbedrijven en horeca-ondernemers die zich samen inzetten om de Flevolandse voedselproductie te stimuleren.

LANGE ADEM NODIG

Circulair ondernemen mag voor Bauke dan de gewoonste zaak van de wereld zijn, toch zijn er nog wel wat drempels te overwinnen, ervaart hij. 'Wie circulair wil ondernemen, heeft een lange adem nodig. Dat komt vooral doordat het nog erg kleinschalig is, waardoor de kosten hoger zijn.' Hij probeert bijvoorbeeld ook de horeca te enthousiasmeren voor zijn vlees, maar dat is niet altijd makkelijk. 'Ons natuurvlees is nu eenmaal duurder en veel horeca-ondernemers maken uit kostenoverweging dan toch een andere keuze.'

Om van de circulaire economie een succes te maken, moet je het daarom vooral samen doen, vindt Bauke. '**Je kunt het als ondernemer niet in je eentje.** We hebben elkaar nodig: van boer tot verwerker en van fabriek tot groothandel, alle schakels in de keten. En ook de overheid, banken en onderwijsinstellingen kunnen daar een rol in spelen. In Almere en Flevoland gebeuren al een heleboel mooie dingen, maar we zijn er nog niet. Er is nog veel werk aan de winkel.'

www.vleeschenco.nl
www.flevofood.com

'IN ALMERE GEBEUREN AL VEEL MOOIE DINGEN'

Bauke van der Veen

GROEN
WEETJE!

EERLIJKE PRIJS

'Bij Flevofood proberen we zoveel mogelijk gebruik te maken van reststromen,' vertelt Bauke. 'Denk aan te kleine bietjes, te lange wortelen of kromme komkommers: producten die afwijken van de standaard, waardoor de supermarkt ze niet wil hebben. Wij gebruiken ze onder meer in onze **Flevour Box**. Een box vol lokale producten, die we aan het begin van de coronacrisis hebben ontwikkeld om Flevolandse voedselondernemers een steuntje in de rug te bieden.' Zo benadrukt Bauke, de boer krijgt wél een **eerlijke prijs voor zijn producten**. 'Als een appel er anders uitziet, betekent het nog niet dat het afval is.'

VAN DUIJNEN KOFFIE

‘Het voelt gewoon goed om duurzaam te ondernemen’

Paul Kragten onderneemt circulair vanuit idealisme, maar ook omdat het simpelweg noodzakelijk is. Als landelijk koffieleverancier heeft zijn bedrijf Van Duijnen Koffie te maken met verschillende goederen- en afvalstromen. ‘Door daar invloed op uit te oefenen, kunnen we de footprint die we achterlaten op deze wereld aanzienlijk terugdringen.’

Een jaar of vijf geleden kwam Paul Kragten op een vrijdagmiddag thuis van zijn werk. ‘Neem eerst maar even een glaasje wijn,’ zeiden zijn kinderen. ‘Want je bent altijd zo chagrijnig aan het eind van de week.’ Die opmerking zette hem aan het denken. Want ze hadden gelijk, erkent de directeur van de Van Duijnen Groep, en hij wist ook wel waarom. ‘Ik had niet het gevoel dat ik daadwerkelijk ergens aan bijdroeg, of dat ik echt het verschil maakte in mijn werk.’ Heel even overwoog hij serieus om zijn beide bedrijven te verkopen en ‘iets duurzaam’ te gaan doen. Totdat hij bedacht: Wat nou als ik met deze bedrijven probeer zo duurzaam mogelijk bezig te zijn?

Zo gezegd, zo gedaan. Sindsdien is **duurzaamheid een vast onderdeel van de bedrijfsfilosofie** van de Van Duijnen Groep, dat bestaat uit Van Duijnen Koffie en Van Duijnen Horeca Service. Paul: ‘Van Duijnen Koffie wil de verrassendste koffieleverancier op het werk zijn en levert totaaloplossingen voor de (warme) drankvoorziening. Van Duijnen Horeca Service is gespecialiseerd in de technische dienstverlening voor de horeca, van de Ziggo Dôme tot de lokale tennisvereniging.’

Klanten reageren positief op dit initiatief, maar tegelijkertijd willen ze niet te veel gedoe, merkt Paul. ‘De meeste Nederlanders zijn thuis ondertussen wel gewend om hun afval te scheiden, maar op kantoor is dat blijkbaar nog wel een dingetje. Je hoopt en verwacht dat

**‘DUURZAAM
ONDERNEMEN LEVERT
UITEINDELIJK OOK
GELD OP’**

Paul Kragten

mensen bereid zijn er iets voor te doen, het is ook **een stukje bewustwording.**’ Veel van dit soort maatregelen leveren trouwens ook geld op, benadrukt hij. ‘Zo hebben wij voor ons bedrijfsafval een pers gekocht, waardoor het volume enorm is afgenomen. In plaats van wekelijks drie vrachtwagens komt er nu nog maar één vrachtwagen langs: de ene week voor papier, de andere week voor plastic en de week daarop voor het restafval. Dus het lijkt wel gehannes, maar uiteindelijk levert het ook gewoon geld op als je er kritisch naar kijkt.’

TOENEMENDE VRAAG

‘Duurzaam en circulair ondernemen doe ik **vooral vanuit idealisme,**’ zegt Paul. ‘Het voelt goed om ermee bezig

te zijn en dat mag wat mij betreft ook wat kosten. Tegelijkertijd merk ik dat er steeds meer vraag naar is en dat we, door de stappen die we al hebben gezet, voorlopen op een aantal van onze concurrenten. Daarmee trekken we een bepaald publiek aan en ook sollicitanten spreekt het aan. Voorheen hadden we best veel moeite om pas afgestudeerden uit Amsterdam naar Almere te trekken, maar dat is inmiddels geen probleem meer. Vaak zeggen sollicitanten ons: **‘Wat jullie doen is zo gaaf,’** en daarom kiezen ze toch vaak voor ons.

Het zou fijn zijn als de bewustwording rondom verduurzaming verder zou toenemen, denkt Paul. Volgens hem ligt daar met name een rol voor de overheid. Ook stimulerende maatregelen, bijvoorbeeld om panden versneld te verduurzamen, dragen een steentje bij. Mijmerend: ‘Vanuit ons kantoor kijk ik uit op de A6, straks de oprijlaan van de Floriade, maar ook een plek waar heel veel fijnstof wordt uitgestoten. Stel nu dat je **alle panden langs die snelweg zou voorzien van groene daken** die al die fijnstof opnemen. Dat zou zomaar eens de luchtkwaliteit van de stad kunnen verbeteren. Ik realiseer me dat ik nu zit te filosoferen zonder de beperkingen te kennen, maar het zijn wel vragen waar ik mee rondloop. Had dat nou niet anders gekund?’

GROEN
WEETJE!

OESTERZWAMMEN GEKWEEST OP KOFFIEDRAB

Van Duijnen opereert inmiddels **volledig CO2-neutraal**. Zo wordt de koffie CO2-neutraal gebrand en wordt onvermijdelijke CO2-uitstoot gecompenseerd. Onderdelen van machines worden waar mogelijk hergebruikt en de **nieuwste koffiemachines zijn voor 97 procent recyclebaar**. Zelfs voor de koffiedrab is er een duurzame oplossing gevonden. Paul: 'In samenwerking met het Grondstoffen Collectief Almere hebben we een ophaaldienst opgezet, waarmee we koffieresidu bij onze klanten in Almere ophalen om er hoogwaardige compost van te laten maken. Een deel van de drab wordt gebruikt door UPZWAM, een Almeerse startup, die er oesterzwammen op kweekt.'

© Maarten Feenstra

COLLABORALL

‘Wij stroomlijnen en optimaliseren processen, door slimmer gebruik te maken van IT’

In de bouwsector gaat bij de overdracht van informatie veel kennis verloren. Door slimmer gebruik te maken van IT kunnen faalkosten voor een groot deel worden voorkomen. Dat betekent volgens CollaborAll niet dat bedrijven persé eerst moeten standaardiseren of veranderen. ‘Wij denken dat ieder zijn eigen werkwijze en IT systemen moet kunnen houden en toch effectief digitaal samen kan werken.’

Faalkosten in de bouw zijn grotendeels te wijten aan miscommunicatie, stelt Peter Kleinjan, eigenaar en oprichter van CollaborAll. ‘In de tientallen jaren dat we IT in ontwerp- en bouwprocessen toepassen hebben we ervaren dat bij het ontwerp en de realisatie van gebouwen, wegen, bruggen en viaducten veel verschillende partijen zijn betrokken, die allemaal hun eigen IT systemen gebruiken. Daardoor gaat er in de overdracht van informatie veel kennis verloren.’ Waste, noemen ze dat bij CollaborAll. **‘Het zou zoveel efficiënter kunnen als je ‘Lean’ via één integraal systeem informatie uitwisselt, dat alle partijen in hun informatie-behoefte voorziet’.**

En dat is precies wat CollaborAll doet. Peter: **‘Wij stroomlijnen en optimaliseren processen**, door slimmer gebruik te maken van IT. Zo verbinden we 2D tekeningen met 3D BIM Modellen in de tijd (4D), gekoppeld aan de kosten (5D) waardoor we de werkelijke situatie met de geplande situatie kunnen mixen (Mixed Reality). Hierdoor kan bijvoorbeeld worden voorkomen dat de brug van partij A niet op het land aansluit van partij B. Ook kan met 4D planning worden voorkomen dat een vrachtwagen over een weg moet waar op dat moment een kraan in de weg staat. Hiertoe integreren we de systemen met elkaar. Zo kan elke partij zijn eigen systemen behouden, en toch effectief samenwerken. Alle informatie is op één plaats beschikbaar en de informatie wordt gedurende het ontwerp- en bouwtraject continu gevalideerd verrijkt. **Alle partijen beschikken over dezelfde bron van informatie** en bouwen zonder extra moeite aan een Digital Twin.

‘WIJ GELOVEN IN DE KRACHT VAN SAMENWERKING’

Peter Kleinjan

BRUGGENCAMPUS

In opdracht van de Bruggencampus Flevoland-Floriade ondersteunt CollaborAll momenteel de bouw van twee circulaire bruggen die op het Floriadepark worden gerealiseerd. ‘Alle informatie en kennis die tijdens dit proces wordt opgedaan, leggen we vast in een Gemeenschappelijke Data Omgeving (GDO),’ vertelt Peter. Zo dragen we bij aan het proces van circulair bouwen in de bruggensector. ‘Wij hopen dat deze werkwijze een opmaat is voor de 10 duizenden viaducten en bruggen die de komende jaren in Nederland moeten worden vervangen.’ ‘De juiste verhouding tussen economie, de zorg voor elkaar en de natuur is in onze ogen cruciaal. **We moeten de aarde ontlasten** – niet alleen voor de huidige generatie, maar vooral voor de generaties die na ons komen. Ook daarom is circulair bouwen noodzaak.

Daarbij moet je de hele keten betrekken; want een integrale aanpak is essentieel. En daarbij heb je ook bestuurders nodig die daar richting aan willen en kunnen geven en passende initiatieven faciliteren. De Bruggencampus Flevoland - Floriade is hiervan een perfect voorbeeld. De Gemeente Almere laat zich hiermee zien als ondernemende gemeente. Ik heb geleerd dat Dromen, Durven en Doen echte ondernemerseigenschappen zijn. Maar daarbij hoort ook nog Discipline en Doorzetten. Dit zien we terug bij de betrokken ambtenaren die circulariteit en innovatie onderdeel maken van de dagelijkse activiteiten voor de Bewoners, Bedrijven en Bezoekers van Almere, zegt Peter.

In Almere voelt Peter zich dus als een vis in het water. ‘Almere is een stad met lef. Een stad waar volop nieuwe dingen worden uitgetoetst en waar dit soort initiatieven kansrijk zijn.’

KOPLOPER OP HET GEBIED VAN CIRCULARITEIT

‘Vergeleken met veel andere steden is **Almere koploper op het gebied van duurzaamheid** en circulariteit,’ vindt Peter. Maar hij plaatst wel direct een kanttekening. ‘Helaas straalt de stad dat nog niet voldoende uit. Almere zou veel trotser moeten zijn op de dingen die hier al gebeuren en dat veel meer moeten uitdragen.

‘Gisteren las ik iets hoopgevends,’ besluit hij, ‘namelijk dat er weer een groene golf over Europa trekt. En als iedereen nu één hand vooruit steekt en één hand naar achteren, dan leidt dat vanzelf tot meer verbinding. We zijn allemaal onderdeel van een keten. Samen krijgen we veel meer voor elkaar.’

www.collaborall.net

Peter Kleinjan (l.) en Jan Willem Kattouw:
‘Wij stroomlijnen en optimaliseren processen.’

© Maarten Feenstra

ARC² ARCHITECTEN

‘Circulair bouwen vraagt van iedereen een nieuwe mindset’

Gert-Jan de Jong, eigenaar van Arc² architecten, is opgeleid als architect en constructeur. Een combinatie die hem bijzonder goed van pas komt bij het ontwerpen van bruggen. ‘Die moeten immers niet alleen mooi zijn qua vorm, maar ook constructief goed in elkaar zitten,’ verklaart hij. ‘En ook bij circulair bouwen is een technische kijk op de zaak van belang, bijvoorbeeld om te kunnen beoordelen hoe je een bouwwerk zo goed mogelijk kunt demonteren om de materialen te kunnen hergebruiken.’

Voordat hij voor zichzelf begon, werkte Gert-Jan tien jaar lang bij verschillende architectenbureaus. In 1999 was de tijd rijp voor zijn eigen bedrijf. ‘Ik had behoefte om mijn visie en ideeën vorm te geven en in de wereld te zetten. En ik wilde graag zelf mijn koers bepalen.’ Dat hij **zoveel mogelijk duurzaam** zou gaan werken, stond als een paal boven water. ‘De hulpbronnen van de aarde zijn beperkt, daar moet je zuinig mee omspringen,’ zegt Gert-Jan stellig. ‘**Circulair en biobased bouwen** zijn belangrijke manieren om dat bereiken. Bij biobased bouwen maak je gebruik van natuurlijke materialen als hout, vlas of leemstuc. Vooral hout is een materiaal waarmee je goed kan construeren. Daken of bruggen bijvoorbeeld.’

EERSTE CIRCULAIRE BRUG VAN ALMERE

In zijn werk als bruggenarchitect kwam Gert-Jan in contact met Meerdink Bruggen uit Winterswijk, specialist in het ontwerpen en realiseren van duurzame fiets- en voetbruggen. ‘Samen zijn we gaan nadenken over de vraag: hoe kunnen we ons werk nog verder verduurzamen? Houten bruggen zijn na een jaar of veertig aan het einde van hun levensduur. Sommige houten onderdelen zijn dan slecht of soms zelfs verrot, terwijl andere delen nog wél van goede kwaliteit zijn. Wij hebben een concept ontwikkeld waarbij we zo’n brug slopen en de **goede onderdelen hergebruiken** voor de constructie van een nieuwe

‘ER IS ENORM VEEL BEREIKT OP HET GEBIED VAN CIRCULAIR EN BIOBASED BOUWEN’

Gert-Jan de Jong

brug.’ In hun zoektocht naar een plek om dat idee in de praktijk te brengen, dacht Gert-Jan direct aan de Floriade. De gemeente Almere stelde voor om het concept eerst elders in de stad toe te passen. Gert-Jan: ‘Inmiddels hebben we, samen met Reimert Groep,

in Almere Haven de **eerste circulaire brug van de stad** gerealiseerd.’ Ondertussen kwam 2022, het jaar van de Expo, steeds dichterbij. Gert-Jan: ‘Samen met Dura Vermeer hebben we een idee ontwikkeld voor de centrale voetgangersbrug voor de Floriade. Daarbij gaan we betonnen liggers gebruiken van een voormalige voetgangersbrug over de A27. De leuningen worden gemaakt van herzaagde spoorbielzen, het dek van hergebruikte damwandplanken en de kolommen van tweedehands stalen buispalen. Voor de landhoofden worden oude bestratingsmaterialen gebruikt.’ De bouw van deze ‘Re-use Brug’ start in het voorjaar van 2021.

CREATIEF PROCES

Circulair bouwen vergt een andere denk- en werkwijze, maar is zeker niet minder leuk dan traditioneel bouwen, vindt Gert-Jan. ‘Als je iets helemaal nieuw maakt, bestel je de materialen gewoon in de gewenste vorm, kleur en maat. Terwijl je bij circulair bouwen rekening moet houden met bestaande materialen. Het is dan ook vooral een creatief proces. Bovendien moet je de oude materialen meestal tussentijds opslaan. Dat kan een belemmering zijn, zeker als je nog niet weet waar en wanneer je ze opnieuw kunt toepassen. Deze manier van werken vraagt dan ook van iedereen een nieuwe mindset.’

Het afgelopen decennium is er op dit gebied al heel veel bereikt, vindt Gert-Jan. ‘Er is een enorme mentaliteitsverandering gaande. Aan de andere kant doen we nog lang niet genoeg. De bouw is wat dat betreft niet de meest snelle sector. Maar ja, een huis of een brug bouw je al gauw voor tientallen jaren, dat heb je niet zomaar in een paar jaar omgeturnd.’ Het is dan ook de uitdaging om te blijven innoveren en steeds weer opnieuw te kijken hoe dingen verbeterd kunnen worden, zegt hij. De toekomst ziet Gert-Jan positief in. ‘Bij ons op kantoor hebben we regelmatig stagiairs van onder andere Hogeschool Windesheim. Het is mooi om te zien dat circulariteit en duurzaamheid voor hen volkomen vanzelfsprekend is. Ik heb mijn hoop dan ook gevestigd op de nieuwe generaties. Veranderen gaat niet vanzelf, maar ik zie veel mogelijkheden en dat stemt me optimistisch.’

©Marc Broekman

HEMUBO

‘Het economische model in de bouw moet op de schop’

Het verduurzamen van de bouwsector is een van de speerpunten uit het Nederlandse klimaatbeleid. Om te voldoen aan de strengere energie-eisen, moeten de komende tien jaar 1,5 miljoen woningen worden verduurzaamd. Hemubo, met een aantal van haar bedrijfsonderdelen specialist in het renoveren en onderhouden van vastgoed, loopt graag voorop in deze transitie naar een circulaire bouweconomie.

‘Wat circulair bouwen betreft, bevinden we ons op dit moment nog echt in de pioniersfase. Het is een nieuw vakgebied en omdat het nog niet de standaard is, vergt het een hoop uitzoekwerk, engineering en overtuigingskracht. **Het wiel moet steeds weer opnieuw worden uitgevonden.**’ Aan het woord is Tom Bergmans, directeur bij Hemubo. Hij vervolgt: ‘Bovendien zijn circulaire producten nog niet altijd even voordelig verkrijgbaar als nieuwe spullen. De transitie naar een circulaire economie is een zoektocht; het hele economische model in de bouwsector moet op de schop. Het is geen eenvoudig proces, maar daarom zeker niet minder leuk.’

BETAALBARE DUURZAAMHEID

Woningcorporaties staan de komende jaren niet alleen voor de uitdaging om hun woningen te verduurzamen, maar juist ook om voldoende betaalbare nieuwe woningen te realiseren. Daarom vindt Hemubo het belangrijk om bouwen en wonen met elkaar in balans te houden. Dus niet heel duurzaam bouwen, met onbetaalbare woningen als gevolg, maar **betaalbare duurzaamheid**. ‘In lijn met de doelstellingen van de nationale overheid willen wij ons bedrijf omturnen naar honderd procent circulair, maar die transitie moet wel economisch haalbaar zijn,’ licht Tom toe. ‘Wij willen wel gewoon geld blijven verdienen. Als het morgen zou kunnen, dan zouden we het meteen doen. Maar de bouw is natuurlijk een sterk ketengeoriënteerde sector. Investerings in duurzaamheid en

circulariteit moeten uiteindelijk betaald worden uit de exploitatie van het vastgoed. Wij zijn voornamelijk actief in de sociale woningbouw, waar het verdienmodel van de eigenaar van het vastgoed – in ons geval de woningcorporatie – beperkt is.’

‘Vlaggenschipprojecten in de woningbouw ontstaan nu nog vooral in het duurdere segment, zowel in woningen als kantoren. Waar particulieren en ondernemers bereid zijn om voor duurzaamheid te betalen, de zogenaamde ‘early adopters’. **Het heeft gewoon tijd nodig** voordat die nieuwe technologieën betaalbaarder worden,’ aldus Tom. ‘Ik verwacht daarom dat bouwondernemingen actief in de sociale woningbouw wat later dan andere delen van de bouwsector volledig circulair kunnen gaan werken. De bouw creëert natuurlijk enorm veel CO2-uitstoot en afval. Er is dus veel te winnen, maar tegelijkertijd is het ook een olietanker die niet zo makkelijk is bij te sturen.’

Hemubo won de prijsvraag ‘Op weg naar een circulaire stad’ met een kozijn gemaakt van sloophout. Patrick Barské, directeur vastgoed van Stadgenoot, Erik Bottema, circulair innovatiespecialist bij Hemubo en Davy Wagenmakers, directeur bij Hemubo.

WERELDPRIMEUR

‘Samenwerking in de keten is essentieel om nieuwe circulaire concepten te ontwikkelen. Daarom werkt Hemubo bijvoorbeeld nauw samen met circulaire sloopbedrijven. Tom: ‘Bij onze renovaties worden talloze deuren, sloten, ramen, kozijnen en sanitair vervangen. Die gooien we niet weg, maar geven we een tweede leven via een bouwmaterialenmarktplaats.’ Een wereldprimeur had Hemubo met de toepassing van circulaire kozijnen van 100% gerecycled PVC. Daarnaast won het bedrijf de prijsvraag ‘Op weg naar een circulaire stad’ van de Gemeente Amsterdam met een kozijn gemaakt van sloophout. ‘Inmiddels hebben we ook ervaring met modulair bouwen,’ vertelt Tom. ‘We hebben een aantal gebouwen gemaakt van prefab onderdelen. Het voordeel is dat deze later ook weer uit elkaar kunnen worden gehaald, en bovendien is de doorlooptijd van de bouw aanzienlijk korter.’ Ook de overheid kan helpen om de transitie naar een circulaire

Hemubo had een wereldprimeur met de toepassing van circulaire kozijnen van 100% gerecycled PVC.

‘SAMENWERKING IN DE KETEN IS ESSENTIEEL OM CIRCULAIRE CONCEPTEN TE ONTWIKKELEN’

Tom Bergmans

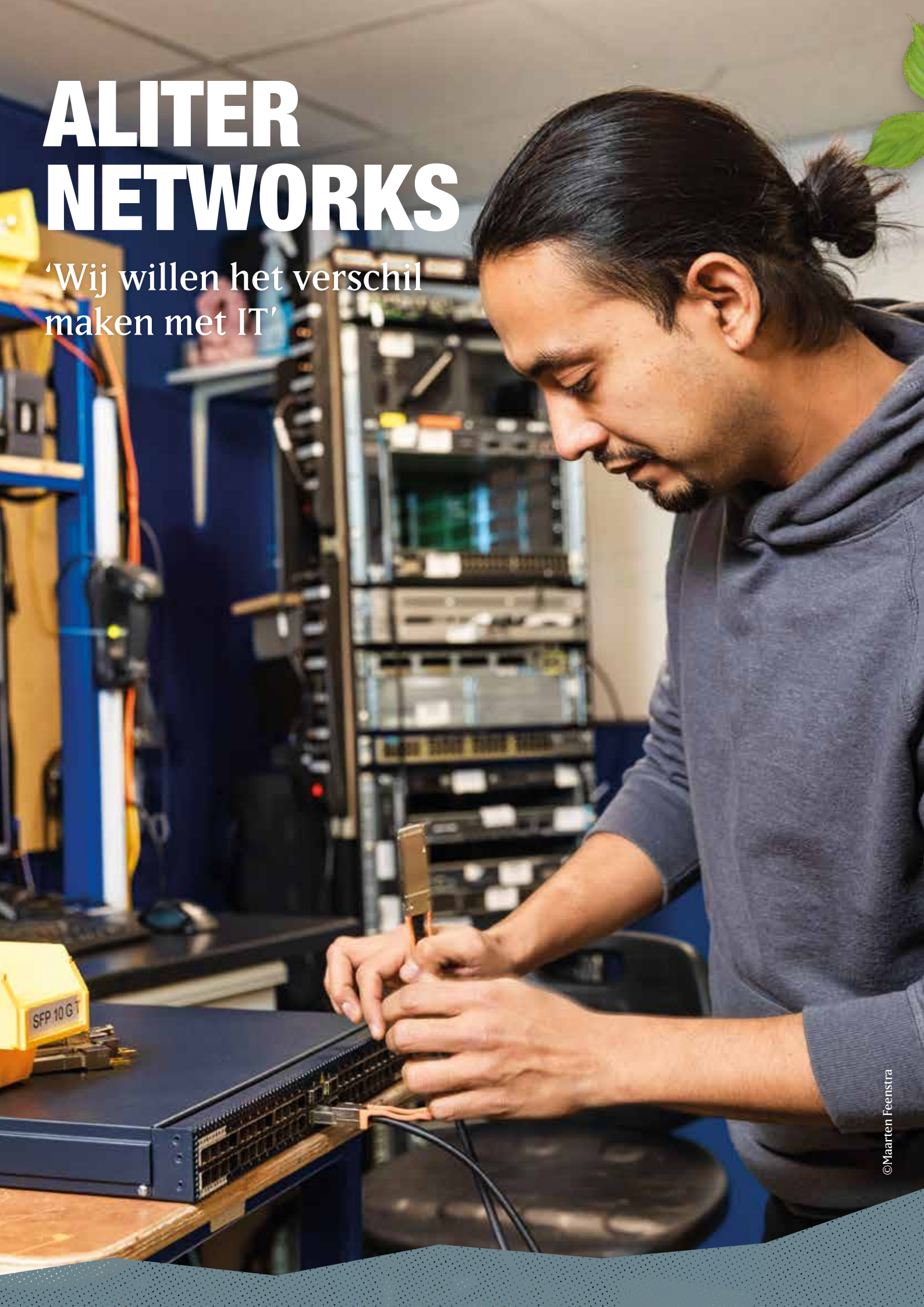

bouweconomie te versnellen, denkt Tom. ‘Bijvoorbeeld met financiële prikkels voor circulair bouwen en het duurzaam exploiteren van vastgoed. Een goed voorbeeld zijn de plastic zakjes in de supermarkt. Toen daarvoor betaald moest worden, gingen consumenten die plotseling massaal minder gebruiken. Financiële prikkels kunnen vaak net dat extra zetje zijn voor mensen om hun gedrag te veranderen. Datzelfde geldt ook voor onze sector. De nationale overheid en Europa zouden daar meer het voortouw in moeten nemen.’

www.hemubo.nl

ALITER NETWORKS

'Wij willen het verschil maken met IT'

IT-apparatuur wordt doorgaans binnen een periode van drie tot vijf jaar afgeschreven. Zonde, vinden ze bij Aliter Networks, want de apparaten kunnen daarna nog makkelijk één of twee rondes mee. Het bedrijf maakt afgedankte netwerk-apparatuur geschikt voor hergebruik en reduceert daarmee niet alleen de hoeveelheid CO2-uitstoot, maar ook de hoeveelheid elektronisch afval.

Aliter Networks is actief in de markt van refurbished netwerkapparatuur. CEO Odette van Zijdveld: 'Wij kopen gebruikte netwerkapparatuur in bij onder meer banken, ziekenhuizen en telecombedrijven, maken de producten geschikt voor **hergebruik en verkopen de refurbished apparatuur** wereldwijd in meer dan honderd landen.' Hergebruik van IT is volgens Odette in alle opzichten beter dan de koop van nieuwe producten. 'Al onze producten zijn uitgebreid getest; we geven levenslange garantie. En bij gebruikte apparatuur heeft de technologie zich al bewezen: eventuele kinderziekten zijn er uit. **Daarnaast bespaar je flink** op je IT-budget zodat je dit weer kunt inzetten voor echte innovatie en heb je je product sneller in huis. Maar bovenal is de milieu-impact veel lager: hergebruik zorgt voor minder e-waste en minder CO2-uitstoot.'

CIRCULAIR BUSINESSPARK

Aliter Networks werd in 2009 opgericht 'in de spreekwoordelijke schuur', vertelt Odette. 'Het idee van hergebruik sprak de oprichters aan, en vooral dat je daarmee zélf kunt bepalen hoelang je een product gebruikt, in plaats van dat de hardware-leverancier dat voor je doet.' Al na een jaar was de schuur te klein en verhuisde het bedrijf naar bedrijventerrein De Steiger in Almere Haven. 'Een plek die ons past als een jas,' aldus Odette, 'want het wordt het eerste circulaire businesspark van Nederland.'

Ook nu de huidige locatie inmiddels krap begint te worden – Aliter Networks maakt een snelle groei door – hoopt het bedrijf op De Steiger te kunnen blijven. 'Misschien in een nieuw pand, waar ook ruimte is voor andere IT-bedrijven of circulaire ondernemingen,' stelt Odette zich voor. Dat het Almere moet blijven, staat in elk geval buiten kijf. Ze somt de

CEO Odette van Zijdveld: 'Wij verkopen de refurbished netwerkapparatuur wereldwijd in meer dan honderd landen.'

© Maarten Feenstra

voordelen op: 'Dit is een jonge stad met veel ruimte voor vernieuwende projecten. Bovendien heeft Almere alle potentie om uit te groeien tot **de groenste stad van Nederland**. Prettig voor ons is ook dat de vastgoedprijzen hier nog redelijk zijn. Wij hebben een grote oppervlakte nodig en Almere is een stuk betaalbaarder dan de omliggende gemeentes.'

'REFURBISHED IT-APPARATUUR IS IN ALLE OPZICHTEN BETER DAN NIEUWE'

Odette van Zijdveld

KOUDWATERVREES

In 2025 wil Aliter Networks een half miljoen IT-producten hebben hergebruikt. Toch is hergebruik, met name op IT-gebied, voor veel bedrijven nog nieuw, merkt Odette. 'Je ziet dat sommige bedrijven nog wat koudwatervrees hebben. Ze vragen zich af of de apparatuur wel **écht zo goed is als nieuw**. Maar ik denk dat dit vooral een kwestie van tijd en gewenning is. Kijk naar de auto-industrie, daar heb je ook een bloeiende tweedehandsmarkt. Als refurbished IT-apparatuur meer bekendheid krijgt, en misschien ook meer wordt gestimuleerd, dan verwacht ik dat de markt alleen maar groter wordt.'

'Wij geloven dat IT een rol kan spelen in het oplossen van de problemen in de wereld,' vervolgt Odette. 'Momenteel zijn we onze langetermijnstappen aan het verkennen. De talrijke ontwikkelingen op IT-gebied bieden volop kansen, denk bijvoorbeeld aan Internet of Things. Een andere optie is dat we ons meer gaan richten op remanufacturing: nieuwe producten maken van gebruikte onderdelen.'

B CORP

Een tijdje geleden heeft Aliter Networks de B Corp-certificering behaald. Beneficial Corporations (kortweg 'B Corps') zijn bedrijven die de hoogste standaarden nastreven op het gebied van sociale en ecologische prestaties, verantwoordelijkheid en transparantie. Bij elke beslissing moeten ze rekening houden met de impact op hun werknemers, klanten, leveranciers, de samenleving en het milieu. Ook bedrijven als Tony's Chocolonely, The Body Shop en Danone zijn B Corp-gecertificeerd. Odette: 'Ik ben er trots op dat wij ons ook in dat rijtje mogen scharen. Het mooie is dat je steeds na een paar jaar opnieuw moet worden gecertificeerd en dat kan alleen als je een hogere score behaalt dan de keer daarvoor. Je moet dus ook echt verbeteringen laten zien.'

www.aliternetworks.nl

LIDL

Vorbereid op de toekomst

In Almere Oosterwold, ingeklemd tussen de A6 en de A27, verrijst de allereerste energie- en CO2-neutrale supermarkt van Nederland. Eind 2020 gaf Lidl het startsein voor de bouw en volgens de plannen opent het nieuwe filiaal medio juni 2021 de deuren. 'Duurzaamheid past gewoon bij Lidl, wij voelen ons daar bijzonder goed bij. Zo kunnen we ook de prijzen laag houden. En daar heeft de klant uiteindelijk ook voordeel van.'

'Lidl is een moderne onderneming die midden in de maatschappij staat en alle maatschappelijke thema's ter harte neemt,' zegt Marcel Ganzeboom, als senior Manager Bouw verantwoordelijk voor de realisatie van de nieuwe duurzame supermarkt. 'Duurzaamheid zit in onze genen, ik denk dat dat ook past bij een discounter. Veel mensen denken dat duurzaam ondernemen duur is. Maar voor ons is het een businessmodel, het levert ons geld op. Bovendien hebben wij het geluk dat we geen beursgenoteerde onderneming zijn. Of de terugverdientijd van een investering nu vijf of zeven jaar is, dat is bij ons geen issue. Wij zijn niet van de kortetermijnpolitiek.'

NOG EEN STAP VERDER

Waarom een energie- en CO2-neutrale supermarkt? 'Wij willen voorbereid zijn op de toekomst,' is Marcells antwoord.

'Al jarenlang bouwen wij winkels met het energielabel A++++, het hoogst haalbare niveau op dit moment. Maar we gaan graag nog een stap verder. Daarom zijn we in 2017 samen met de TU Delft een onderzoek gestart, gericht op de transitie naar een circulaire bedrijfsvoering. In september 2019 hebben we in Woerden onze eerste energiecirculaire supermarkt geopend: Lidl Zero. We verbruiken daar niet alleen zo min mogelijk energie, maar we wekken er ook alle energie op die nodig is om de winkel draaiend te houden. Zodat de energierekening aan het einde nul oftewel zero euro is. We gaan zelfs zo ver, dat klanten tijdens hun bezoek aan onze winkel hun elektrische auto gratis kunnen opladen.'

Niet veel later deed zich in Almere Oosterwold een prachtige kans voor, vervolgt Marcel. 'Op een fantastische zichtlocatie en met een uniek bestemmingsplan.' Met dat laatste doelt hij op het feit dat Oosterwold volop ruimte biedt aan bewoners en ondernemers om vorm te geven aan hun leefomgeving, in lijn met de omgevingswet. 'Dat past ons perfect. We wilden ons Lidl Zero-concept in Woerden overtreffen en zijn gaan onderzoeken of we dit nieuwe filiaal ook CO2-neutraal konden bouwen.' En dat gaat lukken. Bij de bouw worden zoveel mogelijk duurzame materialen gebruikt. Zo bestaat de winkel voor het overgrote deel uit hout dat nauwelijks onderhoud vergt. Bijzonder detail: voor het isolatiemateriaal van het pand worden oude poloshirts van Lidl-medewerkers hergebruikt. Bovendien is het gebouw volledig demontabel. In de toekomst kunnen de gebruikte bouwmaterialen dus ook weer ergens anders voor worden ingezet.

**'DUURZAAM
ONDERNEMEN DUUR?
INTEGENDEEL, HET
LEVERT JUIST GELD OP!'**

Marcel Ganzeboom

VOLLEDIG ZELFVOORZIENEND

Daarnaast is het pand volledig energieneutraal. 'Het hele dak ligt straks vol met zonnepanelen,' vertelt Marcel, 'voldoende om over het jaar gemeten volledig zelfvoorzienend te zijn. Naast het pand komen houten carports waaronder de klanten hun auto's kunnen parkeren. In Woerden hebben we dit principe ook toegepast en het bevalt goed: mensen vinden het erg plezierig om droog onder een afdak te staan. Bovendien biedt het dak plaats aan nog eens honderden zonnepanelen. Zo maken we dubbel gebruik van de beschikbare ruimte.'

De duurzaamheidsambities van Lidl reiken dus tot grote hoogte. 'En het leuke daarvan is,' vindt Marcel, 'dat iedereen in ons team hier enthousiast van wordt. Zo stimuleren we elkaar om steeds weer een stapje verder te gaan.' Helaas zitten gemeentelijke regels die ambitie soms wel in de weg, heeft

De bouw van de allereerste energie- en CO2-neutrale supermarkt is gestart.

GROEN WEETJE!

STADSLANDBOUW

Oosterwold is onlosmakelijk verbonden met stadslandbouw. Bewoners van dit gebied moeten minstens de helft van hun kavel reserveren voor de productie van voedsel. Ook Lidl gaat hier aan stadslandbouw doen. Niet dat er straks een moestuin naast de winkel is te vinden of dat er kippen rond het gebouw scharrelen, maar een aanzienlijk deel van het terrein is **gereserveerd voor groen**. Marcel: 'Ons pand wordt zo duurzaam mogelijk gebouwd, maar we hebben wel een betonnen vloer nodig. En hoewel hiervoor gerecycled beton wordt gebruikt, komt er bij de bouw toch nog CO2 vrij. Om die uitstoot te compenseren, gaan we op ruim 16.000 vierkante meter grond rondom de winkel bomen en grassen aanplanten.'

hij ervaren. 'Wij zouden het liefst nóg meer zonnepanelen op onze carports willen installeren, maar dat is vanwege de regelgeving helaas niet mogelijk. Daardoor zijn we misschien genoodzaakt om een deel van de panelen op het terrein zelf te plaatsen. Iets wat we eigenlijk liever niet willen.'

Hij roept overheden dan ook op om de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen te verruimen. 'Energie is een groot thema in Nederland. Het toestaan van dubbel grondgebruik op zo'n parkeerplaats zou een eerste, relatief makkelijke stap in de goede richting kunnen zijn.' Ook regelgeving uit Den Haag zou kunnen helpen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen.

'De invoering van een CO2-taks bijvoorbeeld,' denkt hij. 'Je zal zien dat bedrijven dan harder gaan lopen.' Om er direct daarna genuanceerd op te laten volgen: 'De situatie in Oosterwold is natuurlijk ideaal voor ons, want alles is nieuwbouw. In een bestaand winkelcentrum is zoiets veel lastiger te realiseren. Maar ook daar hebben wij wel ideeën over. Ook na Oosterwold blijven we niet stilzitten.'

www.lidl.nl

Artist Impression - Lidl Oosterwold

MARETTI LIGHTING

Duurzame projectverlichting

De verlichtingsbranche is constant bezig met innovatie en productontwikkeling. Lampen worden steeds efficiënter en energiezuiniger. Ook voor Maretti Lighting is duurzaamheid een van de speerpunten. 'Het gaat niet alleen om geld, maar om de toekomst van onze aarde.'

Als hij met een onbekende in gesprek raakt over het werk, vertelt Edgar Heins meestal dat hij lampjes verkoopt. 'Mensen denken dan vaak dat ik een lampenwinkel heb,' zegt hij lachend. Maar niets is minder waar. Maretti Lighting is een toonaangevend bedrijf dat designverlichting importeert én maakt van bekende Nederlandse ontwerpers, waaronder **Jan des Bouvrie, Eric Kuster** en **Piet Boon**. Het bedrijf is al 25 jaar gevestigd in Almere, waar een groot deel van de collectie wordt ontworpen en geproduceerd.

Edgar begon zijn bedrijf in 1994 op de zolderkamer bij hem thuis. Een jaar later verhuisde Maretti Lighting naar bedrijventerrein De Vaart in Almere. Een ideale locatie, vindt Edgar. 'Er wonen veel jonge mensen in Almere en het aanbod van personeel is groot. Bovendien is de stad centraal

gelegen en goed bereikbaar, wat ook prettig is voor onze klanten. Er is hier altijd genoeg parkeerruimte voor de deur.' Op de huidige plek heeft het hoofdkantoor annex showroom een oppervlakte van maar liefst **10.000 vierkante meter** ter beschikking.

GROTE STAPPEN

De verlichtingsbranche heeft op het gebied van duurzaamheid de afgelopen jaren grote stappen gezet. 'De gloeilamp was natuurlijk nog helemaal niet duurzaam. De halogeenlamp was al zo'n vijftig procent zuiniger en had een veel langere levensduur,' memoreert Edgar. 'Daarna kwamen er diverse vormen van spaarlampen, die nog zuiniger waren en in de loop der tijd steeds kleiner en mooier werden. Voor de industrie, kantoren en winkels werden er zuinige gasontladingslampen ontwikkeld. Tegenwoordig verkopen wij eigenlijk alleen nog maar ledverlichting.

Ledlampen zijn niet alleen **vele malen zuiniger**, maar hebben ook nog eens een aanzienlijk langere levensduur.'

'We zijn dus al duurzaam bezig door gewoon alleen maar de markt te volgen,' concludeert Edgar. Toch wil hij bij Maretti Lighting graag nog een stap verder gaan. 'Kijk naar de klimaatverandering. De smeltende ijskappen, de stijging van de zeespiegel. Als maatschappij ontkomen we er niet meer aan: **duurzaam ondernemen is belangrijk** voor de wereld en de toekomst van onze kinderen. Maar het gaat vaak ook over de portemonnee, zeker nu de energiekosten blijven stijgen. Met energiezuinige verlichting kun je immers snel en eenvoudig je energierekening omlaag brengen.'

LEDLAMPEN VERVANGEN

Duurzaamheid is dan ook een van de speerpunten van Maretti Lighting. Zo vindt een groot deel van de productie plaats in Almere of elders in Nederland, waardoor er minder transportbewegingen nodig zijn. Edgar noemt nog en ander voorbeeld waarmee het bedrijf zich onderscheidt in de markt: 'Veel van onze collega's maken ledverlichting die vastzit aan de armatuur. Wanneer de ledlamp dan aan het einde van zijn levensduur is, moet ook de armatuur worden weggegooid. Om dat te voorkomen, streven wij ernaar dat in al onze producten de ledlampen vervangen kunnen worden. Dat maakt het product in eerste instantie wel iets duurder, maar uiteindelijk ben je natuurlijk voordeliger uit. Bovendien komen er zo **veel minder afvalstoffen** in het milieu terecht. Onlangs hebben wij de complete showroom van het hoofdkantoor van Knipidee International in Almere volledig voorzien van dergelijke verlichting.'

'MET ENERGIEZUINIGE VERLICHTING KUN JE SNEL EN EENVOUDIG JE ENERGIEVERBRUIK OMLAAG BRENGEN'

Edgar Heins

Ondanks de voordelen is er nog altijd een groep mensen die een antipathie tegen ledverlichting heeft, merkt Edgar. Ten onrechte, benadrukt hij. 'Het klopt inderdaad dat de allereerste ledlampen blauw en ongezellig licht gaven, maar dat is allang niet meer zo. De technologie erachter is inmiddels sterk verbeterd. Ledverlichting is nu bijna net zo sfeervol als de vertrouwde gloeilamp van weleer en bovendien zijn ledlampen uitstekend dimbaar.'

ENERGIEZUINIGE STRAATVERLICHTING

De gemeente Almere zou wat hem betreft nóg meer mogen inzetten op energiezuinige straatverlichting. 'Ze zijn inmiddels wel druk bezig met het vervangen van oude lampen door ledverlichting, maar er zijn nog meer mogelijkheden om de openbare verlichting verder te verduurzamen. Je kunt bijvoorbeeld denken aan de mogelijkheid om de straatverlichting in de late nachtelijke uurtjes te dimmen. En als je de lampen uitrust met een bewegingsmelder, dan gaan ze vanzelf sterker branden als er onverwacht tóch veel mensen op straat zijn, of bij eventuele calamiteiten. De techniek biedt tal van innovatieve mogelijkheden.'

GROEN
WEETJE!

DAK VOL ZONNEPANELEN

In 2020 heeft Maretti Lighting op het dak van het hoofdkantoor maar liefst **1200 zonnepanelen** laten plaatsen. De installatie levert jaarlijks 350.000 kWh en kan **circa 100 huishoudens voorzien van groene stroom**. De zonnepanelen leveren een besparing op van 150.000 kg CO2 per jaar.

©Merouane Lamouri

www.maretti.com

Op bedrijventerrein De Vaart wordt een groot deel van de collectie ontworpen en geproduceerd.

©Maarten Feenstra

**GROEN
WEETJE!**

ALLE OUDE DIESELS ERUIT

Om bij te dragen aan een betere leefomgeving heeft Dimensio onlangs alle oude dieseltrucks uit het wagenpark vervangen door vrachtwagens met Euro-6-motoren. Dit zijn momenteel de schoonste motoren die er zijn, en zo wordt de uitstoot van CO2 zoveel mogelijk beperkt.

DIMENSIO

‘Circulair ondernemen is gewoon de meest logische keus’

Voor Dimensio, leverancier van alle denkbare soorten zakken, is hergebruik van grondstoffen vanzelfsprekend. ‘Er zijn maar weinig materialen zo herbruikbaar als plastic,’ zegt operationeel directeur Erno Keizer. **Plastic heeft – ten onrechte, vindt hij – een slechte reputatie.** ‘Als iemand z’n afval op straat kiepert, dan moet je niet het product de schuld geven, maar de persoon die dat doet.’

‘Zakkenexpert’ Dimensio werd in 1992 opgericht door Caspar Jacobs. In de beginjaren produceerde het bedrijf vooral afvalzakken, maar na verloop van tijd werd het assortiment steeds verder uitgebreid. Inmiddels mag Dimensio zich met recht **marktleider op het gebied van zakken** noemen. Voor elke branche en iedere toepassing heeft het bedrijf een passende oplossing, vertelt Erno. ‘Van kledinginzamelzakken voor het Leger des Heils tot hondenpoepzakjes. En van zakjes die ze in de wasstraat om je ruitenwisher doen tot plastic verpakkingen voor brood, vlees en chocola.’ Zelfs voor persoonlijke beschermingsmiddelen als haarnetjes, mondkapjes en latex handschoenen kun je tegenwoordig bij Dimensio terecht.

MEER DAN ALLEEN MILIEUWINST

Bij de productie van al die soorten zakken zet Dimensio in op het **zoveel mogelijk toepassen van gerecyclede materialen.** ‘Circulair ondernemen is gewoon de meest logische keus,’ zegt Erno beslist. ‘Het levert niet alleen veel milieuwinst op, maar het is ook financieel interessant. En het maakt voor afval dat je erin stopt geen enkel verschil of je een zak neemt die gemaakt is van nieuw materiaal of van hergebruikt plastic. **Waarom zou je altijd maar nieuwe grondstoffen gebruiken** om een product te maken? Daar zien wij het nut niet van in.’ Overigens is hergebruik niet in alle gevallen mogelijk, voegt hij er eerlijkheidshalve aan toe. ‘De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit schrijft bijvoorbeeld voor dat verpakkingen voor vlees, vis en gevogelte van nieuw materiaal moeten worden gemaakt.

Maar waar hergebruik wél mogelijk is, passen wij dat ook toe.’ Momenteel is Dimensio nog gevestigd aan de Koningsbeltweg in Almere, maar medio 2021 staat de verhuizing naar een gloednieuw pand op bedrijventerrein Stichtsekant op de planning. Ook bij het ontwerp van dit nieuwe gebouw wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met duurzaamheid. Zoals een **sprinklerinstallatie in de bedrijfshal die regenwater gebruikt** in plaats van drinkwater. Rondom het pand worden geen betonklinkers gelegd, maar komt een tuin met gras en wadi’s, zodat het regenwater goed weg kan. Erno: ‘En we kiezen voor natuurlijk kavelbeheer. In plaats van het gras te maaien met motormaaiers, **zetten we schapen in.** Pas kregen we zelfs een telefoontje van een imker die vroeg of hij zijn bijenkassen bij ons mag neerzetten. Fantastisch toch?’ Relativerend laat hij erop volgen: ‘Natuurlijk realiseren we ons dat al onze inspanningen niet altijd direct impact hebben. Maar alle beetjes helpen. Als bedrijf hebben wij een voorbeeldfunctie en we hopen hiermee ook **andere ondernemers te inspireren.**’

©Maarten Feenstra

‘WIJ WILLEN ANDERE ONDERNEMERS GRAAG INSPIREREN’

Erno Keizer

OPEN EN EERLIJK COMMUNICEREN

Eerlijke informatievoorziening is voor Dimensio een speerpunt. ‘Wij vinden dat klanten op basis van feiten een keuze moeten kunnen maken. Veel mensen denken bijvoorbeeld dat een papieren zak milieuvriendelijker is dan een plastic zak. Maar de productie van een papieren zak vergt zeer veel water en bleekmiddelen, waardoor die ruim vier keer schadelijker is voor het milieu. Daarover willen wij graag open en eerlijk communiceren. Een ander voorbeeld zijn de zakken van maaisetmeel, die nu sterk in opkomst zijn. Aan de ene kant is dat fantastisch, maar wij willen er ook een kritische kanttekening bij plaatsen. Want is het wel oké om voedsel te gebruiken als grondstof, terwijl miljoenen mensen op de wereld honger lijden? De medaille kent altijd twee kanten. Bovendien, als zo’n maaisetmeelzak in het plastic afval terecht komt, dan moet de hele batch worden afgekeurd en alsnog verbrand.’

De duurzaamheidsambities van Dimensio sluiten mooi aan bij die van de gemeente Almere, vindt Erno. ‘Ik ben behoorlijk onder de indruk van wat de gemeente allemaal doet om duurzaam ondernemen te stimuleren. Het Upcycle Centrum en de Floriade schieten me als eerste te binnen. Maar ook toen wij in 2017 werden uitgeroepen tot **Almeerse Onderneming van het Jaar** viel me op dat er in het jurymoment veel aandacht was voor duurzaamheid.’ Hij besluit: ‘**Ik wil ieder bedrijf uitdagen** om op zoek te gaan naar manieren om nóg duurzamer te ondernemen. En dat hoeven écht geen baanbrekende ideeën of marktveranderende oplossingen te zijn. Door in de marges te zoeken kun je aan het eind van de rit vaak toch een behoorlijke winst behalen.’

www.dimensio.nl

GRUNDFOS

‘Drastisch veranderen is noodzakelijk’

Voor Grundfos is duurzaam en verantwoord ondernemen een tweede natuur. Toch is dat niet altijd even eenvoudig, want circulaire businessmodellen staan haaks op de bestaande businessmodellen die volledig gebaseerd zijn op de lineaire inrichting van de economie. ‘Je moet echt omdenken, anders blijf je hangen in je bestaande systeem. Maar laat je als bedrijf vooral niet beperken.’

Grundfos is wereldwijd marktleider op het gebied van geavanceerde pompoplossingen. ‘Of het nu gaat om een pompje voor de cv-installatie in een woning of een industriële toepassing, grote kans dat er een pomp van Grundfos in zit,’ zegt Marco Pastoor, Marketing & Sales Development Manager voor de Benelux. ‘Daarnaast produceren wij pompen die de waterhuishouding van Nederland op peil houden, bijvoorbeeld voor gemalen en waterzuiveringen. Kort gezegd: wij brengen water waar het naartoe moet of juist waar het weg moet.’

GIGANTISCH BESPARINGSPOTENTIEEL

Zeventig jaar geleden werd Grundfos in Denemarken opgericht en inmiddels heeft het bedrijf vestigingen in 55 landen. Duurzaam en verantwoord ondernemen maken sinds jaar en dag integraal onderdeel uit van het beleid. Marco: ‘Denen zijn koploper op het gebied van circulariteit. Zij zijn zich er sterk van bewust dat alles eindig is en dat we dus zuinig moeten zijn op onze aarde. En als je weet dat

pompen maar liefst tien procent van het wereldwijde energieverbruik voor hun rekening nemen, dan begrijp je dat daar dus een **gigantisch besparingspotentieel** ligt.’ Daarom is Grundfos al jaren bezig met het terugdringen van dat energieverbruik. Bijvoorbeeld door energiezuinige modellen te ontwikkelen, vertelt Marco. ‘En onze nieuwste generatie pompen is voorzien van slimme elektronica, waardoor de pomp zichzelf automatisch aan de omstandigheden aanpast. Ook dat levert grote besparingen op.’ Toch gaat Grundfos graag nóg een stap verder. Zo heeft het bedrijf een paar jaar geleden een systeem opgezet voor het **recyclen van pompen** die aan het einde van hun levensduur zijn. ‘Via de installateurs verzamelen wij de pompen en sturen ze terug naar onze fabriek in Denemarken. In de sociale werkvoorziening halen mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt de oude pompen uit elkaar, waarna de onderdelen worden hergebruikt voor diverse toepassingen. Van een standaard Grundfos-pomp kan zeker 90 tot 98 procent gerecycled worden.’

OMDENKEN

‘Wat circulair ondernemen nog wel eens lastig kan maken, is dat het haaks staat op de bestaande businessmodellen,’ zegt Marco, ‘Voordat wij een goed werkend en landelijk dekkend ‘take-backsystem’ hadden opgezet, hebben we echt moeten omdenken. We zijn ons product met andere ogen gaan bekijken. Maar het is gewoon noodzakelijk dat dingen **drastisch veranderen**. Want als we op dezelfde voet blijven doorgaan, dan ziet de toekomst voor onze kinderen en kleinkinderen er niet goed uit.’

**‘WE ZIJN ONZE PRODUCTEN MET
ANDERE OGEN GAAN BEKIJKEN’**

Marco Pastoor

LEGIO MOGELIJKHEDEN

Voor de gemeente Almere is ook een belangrijke rol weggelegd, vindt Marco, onder meer door samen met het bedrijfsleven op zoek te gaan naar oplossingen om het energieverbruik verder terug te dringen. 'Er zijn in de stad legio mogelijkheden voor zonnepanelen. Wat dacht je van al die bedrijfspanden met hun platte daken? Ik zou zeggen: maak collectief gebruik van dat soort faciliteiten en neem als gemeente daarin het voortouw. Bijvoorbeeld door **een marktplaats op te zetten** waar vraag en aanbod bij elkaar kunnen komen.'

Hij besluit: 'Als het gaat om duurzaamheid is de gemeente Almere al zeer vooruitstrevend. Het is voor ons dan ook een aantrekkelijke vestigingsplaats. En er zijn **volop mooie plannen**, denk aan de Floriade, en ook het bedrijfsleven wordt op allerlei manieren ondersteund. De stad heeft alle potentie om uit te groeien tot de groenste stad van Nederland.'

GROEN WEETJE!

GROTE ÉN KLEINE STAPPEN

Aan ambities op het gebied van duurzaamheid heeft Grundfos geen gebrek. 'In ons MVO-beleid ligt bijvoorbeeld vast dat ieder nieuw product tien procent minder energie moet verbruiken dan zijn voorganger,' vertelt Marco. 'Ook proberen we het aantal transportbewegingen te reduceren door transporteurs met elkaar te laten samenwerken en slechts op een beperkt aantal dagen

goederen in ontvangst te nemen. Daarnaast zijn er harde eisen gesteld aan ons eigen energie- en waterverbruik. We gaan steeds meer elektrisch rijden en in onze bedrijfspanden hebben we slimme verlichting en verwarming geïnstalleerd. Want ook door kleine stappen te zetten, kun je een bijdrage leveren aan een duurzamere samenleving.'

©Maarten Feenstra

SAVE PLASTICS

Circulair koploper ontwikkelt met plastic afval als basis

Bram Peters vindt het niet meer dan normaal om te gebruiken wat je al hebt. En dat is dan ook precies wat zijn bedrijf Save Plastics doet: het maakt duurzame producten voor de buitenruimte van plastic afval. 'Wij zien geen afval, maar een waardevolle grondstof. Tegenwoordig noemen we dat circulair ondernemen, vroeger heette het gewoon slim inkopen en slim omgaan met materialen.'

'Met deze woning bewijzen we dat je niet alleen prima kunt wonen in plastic, maar dat dat ook nog eens heel luxe en ultramodern kan.'

© Save Plastics

Na zijn studie Natuur & Milieubeheer besloot Bram bij zijn vader te gaan werken, die een bedrijf had dat landbouwfolies recyclede tot grondstof. 'Het gaf me een goed gevoel om zo een steentje te kunnen bijdragen aan een mooiere wereld.' Maar hij wilde **graag ook iets tastbaars doen**, en daarom ging Bram op zoek naar mogelijkheden om van gerecycled plastic producten te maken. Zo ontwikkelde hij de onderneming tot het bedrijf dat het nu is. Een circulaire koploper in Nederland, dat duurzame producten voor de buitenruimte ontwerpt met plastic afval als basis. Alleen al in Nederland gooien we jaarlijks **1,3 miljard kilo huishoudelijk plastic afval** weg. Zonde, vindt Bram. 'Kunststof is de perfecte grondstof voor onverwoestbare producten. Lantaarnpalen, bruggen, bankjes, picknicktafels, beschoeiingen: de mogelijkheden zijn legio.'

© Save Plastics

'AFVALPLASTIC IS DÉ BOUWSTOF VAN DE 21E EEUW'

Bram Peters

GROENE PLASTICFABRIEK

Bram: 'In Nederland zijn een paar grote sorteerbedrijven waar het huisvuil naartoe wordt gebracht. Nadat eerst het hoogwaardige plastic, zoals petflessen, uit het plastic afval is gehaald, blijft er nog ongeveer zestig procent moeilijk verwerkbaar plastic over. Dat wordt normaal gesproken verbrand. In Almere bouwen we nu een Groene Plastic-fabriek, waar we dit plastic een tweede leven geven door er nieuwe producten

van te maken.' De fabriek is onderdeel van het Transform-CE project, dat als doel heeft om plastic hoogwaardig te recyclen, zodat het waarde behoudt en in een **cyclus van hergebruik** terecht komt. 'Dit is ons eerste concrete project waar we circulair aan de slag gaan met lokaal plastic afval. We hopen het in de toekomst in meerdere regio's uit te rollen. Uiteindelijk willen we het probleem wereldwijd aanpakken.'

WONING VAN PLASTIC AFVAL

Plastic afval kent echter nog veel meer toepassingen. Je kunt er zelfs woningen mee bouwen, bewijst Bram. Sinds het voorjaar van 2020 woont hij met zijn gezin in de eerste Save home in Arnhem. De buitenkant van deze woning bestaat uit lokaal afvalplastic, binnen is alles van hout. De woning is modulair opgebouwd en bestaat uit verplaatsbare units die naar wens kunnen worden ingedeeld en geschakeld. Bram: 'Het huis voldoet aan alle eisen, heeft een **hoge comfortwaarde** en maakt gebruik van spraakgestuurde domotica. Met deze woning bewijzen we dat je niet alleen prima kunt wonen in plastic, maar dat dat ook nog eens heel luxe en ultramodern kan.' Het is de bedoeling dat de eerste Save homes in 2021 op de markt komen.

Afvalplastic heeft volgens Bram twee grote voordelen: het is ultraduurzaam en vooral laagwaardig plastic is in overvloed aanwezig. Maar er zijn ook nadelen, bekend hij. 'Plastic heeft niet de mooie uitstraling van bijvoorbeeld hout en het heeft – ten onrechte overigens – een slecht imago: zo zou het schadelijk zijn voor de gezondheid. Bovendien is plastic niet specifiek geschikt als constructiemateriaal. Maar als ondernemer vind ik het juist een uitdaging om slimme toepassingen te bedenken, zoals combinaties met een vezel, waardoor het materiaal wél sterk wordt.'

LEGO VOOR VOLWASSENEN

Op Floriade Expo 2022 wil Save Plastics graag aan het grote publiek laten zien welke talrijke mogelijkheden plastic afval biedt. 'We bouwen er een tiny house met stapelbare bouwblokken van **100% gerecycled plastic**, afkomstig van Almeers huishoudafval. Een soort LEGO voor volwassenen: je kunt de woning in elke gewenste vorm modelleren. Ook de complete tuin-inrichting maken we van afvalplastics, zoals een vlonder, een bruggetje en een schutting. Hiermee laten we zien dat afvalplastic dé bouwstof van de eenentwintigste eeuw is.'

Bram is erg te spreken over de samenwerking met de gemeente Almere. 'Almere wil een stad zonder afval worden en dat merk je aan alles. Het is op dit moment de enige gemeente in Nederland die hier écht voor wil gaan.' De bottleneck bij de transitie naar een circulaire economie is volgens hem vooral het verdienmodel erachter. 'Dat ontbreekt nogal eens. Maar het is wel noodzakelijk, want anders blijft het bij pilots en leuke initiatieven.'

Tiny house op het Floriadeterrein van 100% gerecycled plastic, afkomstig van Almeers huishoudafval.

GRONDSTOFFEN COLLECTIEF ALMERE

Van afval naar waardevolle grondstoffen voor nieuwe producten

Hoe creëer je waarde uit reststromen? Door ze niet weg te gooien, maar te verwerken tot nieuwe grondstoffen voor producten en toepassingen. Het Grondstoffen Collectief Almere (GCA) heeft sinds de start in 2017 al veel bereikt op dit gebied. Nu is het een kwestie van opschalen, zegt programmanager Tjibbe Winkler.

De waterplanten in de Almeerse plassen doen het goed. Zo goed, dat ze regelmatig gemaaid moeten worden om te voorkomen dat de plassen dichtgroeien. Maar zouden ze misschien ook iets kunnen opleveren? Met die vraag in het achterhoofd startte de gemeente Almere enkele jaren geleden een pilot om **van de gemaaide waterplanten papier te maken**. De eerste kladblokjes spraken direct tot de verbeelding. 'Mensen zagen dat je iets concreets met het maaiafval kan doen,' vertelt Tjibbe Winkler. Met een stapel kladblokjes onder zijn arm klopte hij aan bij recyclingmaatschappij

De Vijfhoek, het huidige CIRWINN. Hij ontmoette er een aantal zeer gemotiveerde mensen die graag hun nek wilden uitsteken om verder aan de slag te gaan met het concept van **waarde creëren uit afval**. Tjibbe glimlacht bij de herinnering. 'Directeur Erik Kijlstra zegt nog altijd: Als je toen die kladblokjes niet bij je had, had ik je eruit gesodemierd.'

CONCRETE TOEPASSINGEN

Inmiddels timmert het Grondstoffen Collectief Almere (GCA) alweer een paar jaar hard aan de weg. Het samenwerkingsverband van bedrijven, overheden en kennisinstellingen richt zich op de ontwikkeling van grondstoffen uit afval en coördineert verschillende circulaire projecten. Initiatiefnemers zijn de gemeente Almere, CIRWINN (de fysieke locatie waar de reststromen worden opgeslagen en verwerkt) en Millvision (de ontwikkelaar van de productrecepturen). Met de oprichting van het GCA is **Almere de eerste gemeente in**

Nederland die actief aan de slag gaat met concrete toepassingen van de circulaire economie.

En die toepassingen zijn legio, zegt Tjibbe. 'Van de vezels van gras en waterplanten wordt bijvoorbeeld biocomposiet gemaakt, een materiaal waarmee onder meer bankjes voor de buitenruimte en walbeschoeiing worden geproduceerd. Ook hebben we een proef gedaan met de reuzenberenklauw, die in Almere een groot probleem vormt omdat hij alles overwoekert. We hebben onderzocht of de vezels uit de plant kunnen worden gebruikt om er verkeersborden van te maken. De proef was succesvol en nu gaan we kijken hoe we dit verder kunnen opschalen.' Een ander voorbeeld is een fietspad in Almere Haven, gemaakt van zogenaamd groen beton: een innovatief betonmengsel waar natuurlijke vezels uit biomassa in zijn verwerkt. 'Voor dit beton is minder grind, zand en cement nodig, wat bijdraagt aan een reductie van de CO2-uitstoot. Bovendien is het veel lichter dan traditioneel beton. Dat beperkt niet alleen het aantal benodigde transporten, maar zorgt ook voor minder druk op de grond. En dat komt goed van pas in Almere, waar we te maken hebben met een zakkende bodem. En daar is Almere niet uniek in, veel gemeenten hebben met die problematiek te maken.'

'DE GEMEENTE ALMERE IS EXPLICIET ONDERDEEL VAN DE KETEN ÉN PARTICIPANT IN ONS PROJECT; DAT IS UNIEK'

Tjibbe Winkler

CRUCIALE ROL

'Iedereen heeft tegenwoordig de mond vol van de circulaire economie,' zegt Tjibbe. 'Er vinden tal van pilots plaats, maar het is vooral belangrijk dat die ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht, **dat er concreet materialen en producten worden gemaakt**. Dat doen we bij het GCA op allerlei manieren. We organiseren verschillende projecten door de hele keten heen. Bovendien, en dat is volstrekt uniek, is de gemeente participant in ons project. Van oudsher is dit geen taak van de overheid, maar in de nieuwe circulaire economie is de gemeente onderdeel van de keten. De gemeente heeft immers te maken met onvoorstelbare hoeveelheden reststromen die voortkomen uit het beheer van de openbare ruimte. Denk aan bladeren die moeten worden geveegd, gras dat moet worden gemaaid of bomen die moeten worden gesnoeid. Of bankjes die moeten worden vervangen. De gemeente kan dan ook een cruciale rol spelen in het stimuleren van de circulaire economie. Zowel als aanbieder van reststromen als van afnemer van grondstoffen en producten.'

Om deze ontwikkeling verder van de grond krijgen, is het noodzakelijk om uit de pilotfase te stappen, stelt Tjibbe. 'Opschaling is essentieel, maar zeker niet gemakkelijk. Nu ligt er in Almere bijvoorbeeld een paar honderd meter biobased walbeschoeiing en drie kilometer groen fietspad. En op de Floriade komen enkele bruggen met constructief cementloos beton. Maar daarna? Hoe kunnen we dat handjevol bankjes van biocomposiet uitbreiden naar een paar honderd? Hoe kom je tot een paar honderd kilometer groen fietspad en duizenden bruggen in het hele land? Dat is een van de belangrijkste aandachtspunten waar we nu mee te maken hebben.' Of dit soort projecten daadwerkelijk slaagt, hangt volgens Tjibbe vooral af van individuen. 'Van mensen die het voortouw nemen, die hun nek uitsteken en die buiten de gebaande paden durven te gaan. Om die mensen draait het. Dus zoek die mensen en geef ze een plek waarin ze optimaal tot hun recht kunnen komen.'

www.gca-almere.nl

KOPLOPER ALMERE

Het GCA trekt bezoekers uit zowel binnen- als buitenland. Tjibbe: 'Uit Europese landen, maar ook uit Amerika en Zuid-Afrika komen geïnteresseerden bij ons kijken. Wat dit project vooral bijzonder maakt, is dat de gemeente Almere onderdeel van de oplossing is geworden. Niet alleen als eigenaar, maar ook als launching customer (de eerste klant, red.). Almere is echt koploper op dit gebied. Daar mag de gemeente best wat trotser op zijn.'

GROEN
WEETJE!

PRICE

Samen op weg naar een volledig circulaire economie

Samen veranderen we de wereld, en we doen het in Almere. Met dat idee is PRICE opgezet: het Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie. Een fieldlab waar teams, bestaande uit studenten, bewoners, bedrijven en overheden, gaan werken aan ideeën voor concrete, baanbrekende producten en diensten met een positieve impact op de aarde.

'VERNIEUWENDE ONDERWIJSCONCEPTEN ZIJN HARD NODIG'

Sabrina Strijbos

'Na een jaar van voorbereidingen zijn we met het aannemen van PRICE-manager Ingrid Zeegers in januari van start gegaan,' zegt projectleider Sabrina Strijbos. 'PRICE wordt dé plek waar we in de praktijk gaan leren over circulaire innovaties. Circulair ondernemen is de enige manier om te kunnen blijven groeien, zonder de aarde en onze leefomgeving uit te putten. De circulaire economie is enorm breed. Daarom hebben we besloten ons eerst te richten op de bouwsector, want die is al complex genoeg. Bovendien hebben we in Almere een enorme woningbouwopgave. De komende jaren moet onze stad ruimte bieden aan 60.000 extra woningen, die liefst zoveel mogelijk duurzaam en circulair worden ontwikkeld. Dat betekent nogal wat. Hoe krijg je bouwbedrijven zover dat ze van de lineaire naar een circulaire keten gaan? Hoe zorg je dat er in plaats van traditionele materialen biobased of gerecyclede materialen worden gebruikt? Waar haal je die dan vandaan? En hoe moet de bank op een gegeven moment zo'n huis waarderen? Met dit soort uiteenlopende vragen gaan we ons bij PRICE bezighouden.'

VIJF ACTIELIJNEN

Hoe ziet dat er in de praktijk uit? Sabrina: 'We beginnen met het ophalen van marktfragen, ook wel 'challenges' genoemd. Dat kunnen uiteenlopende vraagstukken zijn waar bedrijven tegenaan lopen. We gaan aan de slag met vijf actielijnen rondom circulaire economie. Namelijk proces, meetbaarheid, financiën, sociaal en techniek. Hierin kunnen vragen ontstaan als "Welke ontwerpprincipes moeten leidend zijn om op vernieuwende wijze een gebouw in de toekomst weer te kunnen demontieren?" of "Hoe kan circulariteit worden toegevoegd aan de berekeningsgrondslagen voor de beleggingswaarde?" of 'Hoe kan een circulaire economie bijdragen aan de gezondheid en geluk van bewoners?' en noem maar op.' Vervolgens gaan teams van studenten,

bewoners, bedrijven en overheden met zo'n vraagstuk aan de slag. Sabrina: 'Een belangrijk verschil met andere stages en co-makings is dat wij ons langdurig aan bedrijven willen verbinden. Onderzoeks- of praktijkvragen die meer tijd kosten, splitsen we op in deelvragen. Na het afronden van de eerste deelvraag kan een tweede groep gaan werken aan de volgende deelvraag. Ook willen we studenten van verschillende opleidingen op één opdracht zetten. Nu is het vaak zo dat er studenten van slechts één opleiding met een bepaald vraagstuk bezig zijn, waardoor er eendimensionaal naar de opdracht wordt gekeken. Circulaire economie is echter zo complex, daar moet je meerdere disciplines bij betrekken. We koppelen bijvoorbeeld een mbo-student van de leerweg Allround Timmerman, een hbo-student Engineering en een hbo'er Duurzame Bedrijfskunde aan één opdracht. Dat levert veel meer waardevolle invalshoeken op.'

EEN VOLGENDE STAP

De kennis op het gebied van de circulaire economie is momenteel nog erg versnipperd, constateert Sabrina. 'Bovendien blijft het onderwijs op dit vlak nog achter. Er bestaan bijvoorbeeld nog geen opleidingen die uitgaan van nieuwe circulaire modellen. Vernieuwende onderwijsconcepten op dit gebied zijn daarom hard nodig. Maar het accrediteren van een nieuwe opleiding duurt jaren, terwijl je nu al aan de slag wil. Met PRICE zetten we een volgende stap. Het ROC van Flevoland,

Hogeschool Windesheim en Aeres Hogeschool hebben zich al aangesloten en we hopen in de toekomst ook een universiteit te betrekken.'

STAD VAN MOGELIJKHEDEN

Wanneer is het project in haar ogen succesvol? Sabine: 'Er worden momenteel veel experimenten en pilots gedaan, maar het opschalen naar een hoger niveau gebeurt nog niet of nauwelijks. Dat moeten we hier echt voor elkaar gaan krijgen. Het zou toch doodzonde zijn als het bij allemaal kleine experimentjes blijft? Maar,' voegt ze eraan toe, 'dat betekent wel dat de overheid en het bedrijfsleven wat meer lef moeten tonen. "Doen" is het sleutelwoord. Ik merk dat er vaak hoge

ambities worden neergezet, maar je moet oppassen dat je daar niet in verdrinkt. Daarom past dit project ook zo fantastisch in Almere. Al vanaf het allereerste begin is Almere een stad van mogelijkheden en van experimenten. Die 'het kán-mentaliteit' zit in het DNA van de stad. En de circulaire economie staat heel hoog op de agenda van ons college. Bestuurders zien het

belang ervan in. Dat hebben we echt nodig. Wat zou het geweldig zijn als er straks stagiairs uit heel Nederland naar Almere komen om bij PRICE te ervaren en te leren hoe het er in de praktijk aan toe gaat.'

price-circulairalmere.nl

FLORIADE EXPO 2022

Bron van inspiratie voor
een duurzame samenleving

Vanaf 14 april 2022 is Almere een half jaar lang het podium voor de wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade Expo 2022. Onder het thema Growing Green Cities presenteert de Nederlandse tuinbouw – samen met nationale en internationale deelnemers – **groene oplossingen** die onze steden leuker, leefbaarder en duurzamer maken. De ontwikkelingen op het Floriadepark zijn momenteel in volle gang. Een duo-interview met Pieter Cloo, directeur Floriade Expo 2022 en Jan Hoek, wethouder Floriade, Duurzaamheid en Democratische Vernieuwing.

HOE STAAT HET MET DE VORDERINGEN?

Pieter Cloo: 'We liggen goed op schema. We verwelkomen veertig landen uit Europa, Azië en Afrika. Als er nog meer landen bijkomen, gaan we de kavelindeling aanpassen. Nationaal hebben ook al veel inzenders uit de voedingstuinbouw en sierteelt hun deelname definitief bevestigd. Elke inzending wordt gereviseerd tegen de achtergrond van het BID book Floriade Expo 2022 en de vier Growing Green Cities-thema's groen, voeding, energie en gezondheid. Het zijn thema's die steeds meer mensen bezighouden en die steeds meer mensen ook in hun dagelijks leven proberen toe te passen. Ook de ontwikkelingen op het Floriadepark gaan hard. Dit voorjaar wordt het Food Forum van de provincie Flevoland al geopend. Het ontwerp van dit paviljoen is geïnspireerd op de natuur van Flevoland. Het gebouw lijkt te zijn opgetild tot zeespiegelniveau en is gemaakt uit modulaire houten elementen.

Het nieuwe gebouw van Aeres Hogeschool Almere, nu al de groenste hogeschool van Nederland, volgt deze zomer. Ook de bouw van het nieuwe woonzorgcentrum van Zorggroep Almere, passend in het subthema Healthing the City, vordert gestaag. Evenals de dertien verdiepingen tellende woontoren Flores, die met zijn glazen bomen- en plantengevel een echte eyecatcher wordt'.

Jan Hoek: 'Bijna tweehonderd bedrijven en maatschappelijke organisaties

**'WE LATEN ZIEN DAT GROEI EN VERDUURZAMING
HAND IN HAND KUNNEN GAAN'**

Pieter Cloo

©3D Capacity

hebben zich al aangemeld voor deelname en we zitten op veertig landen. Het vinden van sponsors blijkt helaas wel erg lastig in coronatijd. Daarom vind ik het bijzonder hoopvol dat de Ondernemersvereniging Stadscentrum Almere (OVSA) zich als eerste sponsor heeft gemeld voor de bootverbinding over het Weerwater naar het Floriade-park. Dat is een belangrijke mijlpaal en ik vind het geweldig dat deze Almeerse ondernemers zich aan Floriade Expo 2022 willen verbinden.'

WAT IS ER VOOR BEZOEKERS STRAKS ZOAL TE ZIEN?

Pieter Cloo: 'Op de Expo laten we zien hoe de thema's van de tuinbouw een bijdrage kunnen leveren aan de gezonde stad van de toekomst. Denk aan planten die extra zuurstof produceren, bomen die een bijdrage leveren aan het verminderen van hittestress en struiken die voedsel leveren. Maar we laten ook innovaties zien als biobased bouwen. Bijzonder zijn de vier circulaire bruggen, waar onder meer onderdelen van gesloopte bruggen in worden verwerkt.'

Jan Hoek: 'Het bruggenproject van de Bruggencampus Flevoland-Floriade is een sprekend voorbeeld van wat er mogelijk is in de circulaire economie. Het innovatieve zit 'm ook in het feit dat we dit bruggenproject niet zomaar doen. Naar verwachting moeten de komende jaren 40.000 bruggen in Nederland vervangen worden. Floriade grijpt dit gegeven aan om samen met de bouwsector na te denken over duurzame oplossingen. Dat is precies wat de Expo beoogt: mensen inspireren om het anders te gaan doen en om duurzame manieren te ontdekken om ons leven ook prettig te laten zijn als we onze footprint verkleinen. Daarmee zal Floriade automatisch ook de circulaire economie aanjagen.'

Pieter Cloo: 'We gaan mensen verleiden, inspireren en uitdagen groener en gezonder te leven. We verwachten twee miljoen bezoekers, waaronder ook veel vakmensen en handelsdelegaties die belangstelling hebben voor de Nederlandse tuinbouwsector. We gaan ook kennissessies programmeren. Met het uitwisselen van kennis zijn we overigens al in 2018 gestart. Zo hebben we samenwerkingen met universiteiten, hogescholen en ROC's en

organiseren we internationale Floriade Dialogues. We hebben zo'n vijfhonderd stagiairs gehad en dat worden er nog veel meer. Zij doen bijvoorbeeld onderzoek of helpen mee met de organisatie van het evenement.'

HOE PAST FLORIAD E IN ALMERE?

Jan Hoek: 'Floriade gaat Almere op de kaart zetten. Daarnaast leggen we met de ontwikkeling van het Floriade-park de basis voor een nieuwe stadswijk. Dat past bij een stad als Almere die een grote bouwopgave heeft. Verder verwacht ik dat Floriade gaat functioneren als motor voor economische ontwikkeling. Dat zal zich niet beperken tot Almere, ook Flevoland profiteert hiervan mee. Floriade is een uitgelezen kans voor de provincie om zichzelf te profileren. Zowel als voedselproducent als op het gebied van innovatieve bedrijvigheid.'

Pieter Cloo: 'Eens in de tien jaar vindt er in Nederland een Floriade plaats. Alleen al het feit dat je als stad zo'n expo naar je toe haalt, die mensen over de hele wereld trekt, is natuurlijk bijzonder. Als stad laat je daarmee zien dat je bereid bent om te experimenteren. Juist het bouwen in groen is in Almere essentieel. Almere is voor Floriade een fantastische locatie: de stad staat met één been midden in voedselproductiegebied Flevoland. Bovendien blijft Almere de komende jaren fors groeien. Bij Floriade laten we zien dat die groei heel goed hand in hand kan gaan met verduurzaming.'

WAT IS ER NOG NODIG OM DE TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE TE VERSNELLEN?

Pieter Cloo: 'In Almere zijn al enorm veel mooie initiatieven op dit gebied, kijk bijvoorbeeld naar de Groene Speldraders, maar het kan nog veel breder. Als mensen straks na een bezoek aan Floriade de binnenstad in gaan, dan

moet daar wat te zien zijn. Ik doe dan ook een oproep aan ondernemers, politieke partijen en inwoners: zorg dat je in de stad een aanbod creëert dat aansluit bij Floriade, zodat mensen na 2022 graag nog een keer terug willen komen naar Almere.'

Jan Hoek: 'Een prachtig nieuw initiatief in Almere is het Praktijk- en Innovatiecentrum Circulaire Economie (PRICE), een living lab waar bedrijven, studenten en overheden met elkaar gaan nadenken hoe circulair bouwen eruit kan zien. Om de circulaire economie ruimte te geven, hebben we dit soort plekken hard nodig. Verder is de huidige wet- en regelgeving vaak nog te veel gebaseerd op het denken van vroeger, waardoor bestaande eisen niet goed passen bij de nieuwe circulaire economie.'

WAAR ZOU ALMERE NOG OP MOETEN INZETTEN?

Jan Hoek: 'Dat we naar een volledig circulaire economie toe gaan, is onvermijdelijk. Dan kunnen we er als stad maar beter als eerste bij zijn en die voorsprong pakken. Zeker in Almere, waar we op zoek zijn naar extra bedrijvigheid, is dat noodzakelijk. En een magazine zoals dit hoort bij wat we nog veel meer moeten doen: het verhaal vertellen van Almere als stad waar de circulaire economie alle ruimte krijgt.'

Pieter Cloo: 'Ik vind ook dat Almere nog veel te bescheiden is. Als gemeentebestuur moet je soms een grote broek aantrekken. Alle voorgaande edities van Floriade hebben laten zien dat de naamsbekendheid van de organiserende stad met veertig procent toenam. Schud die bescheiden veren af, zou ik willen zeggen, maar blij tegelijkertijd met beide benen op de grond staan.'

www.floriade.com

UPCYCLECENTRUM

Veel meer dan alleen een recyclingperron

Hoewel de aandacht voor de circulaire economie groeit, zijn duurzaamheid en circulariteit voor veel mensen nog weinig concrete begrippen. Het Upcyclecentrum in Almere Haven brengt daar verandering in. Bezoekers kunnen er met eigen ogen zien wat er allemaal mogelijk is in een circulaire economie. Zelfs dat je van afval een gebouw kunt maken. Accountmanager Hede Razoky: 'Ik hoop dat het voor steeds meer mensen vanzelfsprekend wordt om materialen te gaan hergebruiken.'

Het Upcyclecentrum bestaat nu drie jaar, maar de eerste ideeën voor een recyclingperron dat bijdraagt aan de circulaire economie voeren terug naar 2012. Toen werd duidelijk dat de gemeente op zoek moest naar een nieuwe locatie voor de milieustraat in Almere Haven. Het voormalige recyclingperron was verouderd en aan vervanging toe. Bovendien kon het door de verbreding van de A6 niet langer op dezelfde plek blijven. Op bedrijventerrein De Steiger werd een nieuwe stek gevonden, vlak naast het terrein waar Floriade Expo 2022 ontwikkeld zou worden. Zo ontstond het idee om de duurzaamheidsthema's van de Floriade te koppelen aan het nieuwe perron en upcycling centraal te stellen: het tegengaan van verspilling door materialen te hergebruiken en weer waardevol te maken.

DRIE ONDERDELEN

In het Upcyclecentrum wordt het hele proces van upcycling zichtbaar gemaakt. Het is dus meer dan alleen een recyclingperron. Het Upcyclecentrum bestaat uit drie delen, vertelt Hede. 'Allereerst het perron waar inwoners hun afval naartoe kunnen brengen. Daarnaast zijn er werkruimtes waar ondernemers van afval nieuwe producten maken. Iedere achttien maanden selecteren wij drie andere ondernemers om hier te werken. Momenteel zijn **Unravelau**, **3-Cycle** en **Isolde de Ridder Sieraden** actief in het centrum.'

Het derde onderdeel van het Upcyclecentrum is het **Belevingscentrum**, dat op de bovenverdieping is gevestigd. Hede: 'Hier kunnen bezoekers met

eigen ogen zien wat upcyclen is, hoe je dat kan doen en wat daarvoor nodig is. Bovendien is het ook een inspirerende ruimte die groepen kunnen huren voor vergaderingen. Ook hebben we in samenwerking met **stichting Stad & Natuur** een educatief programma ontwikkeld waarmee kinderen al op jonge leeftijd kennis opdoen over upcyclen en de circulaire economie.' Het proces van upcycling is ook zichtbaar in het gebouw zelf. Het centrum is zoveel mogelijk gebouwd en ingericht met hergebruikte materialen. Veel beton en staal is afkomstig uit de oude milieustraat. Tegels, sanitair en deuren komen uit de oude sporthal en het zwembad van Almere Haven. Op het dak liggen zonnepanelen en het toilet wordt doorgespoeld met opvangen regenwater. **Het gebouw is volledig demontabel** en elders op

'WIL JE IETS BETEKENEN IN DE TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE, DAN IS ALMERE DE STAD WAAR JE MOET ZIJN'

Hede Razoky

te bouwen, mocht dat ooit nodig zijn. Volgens Hede past het ontwikkelen van een initiatief als het Upcyclecentrum bij uitstek in Almere. 'Deze stad bruist van de innovatieve ontwikkelingen. **Experimenteren en pionieren zijn kernwaarden in Almere**, en daarom kunnen er hier ook van dit soort mooie projecten van de grond komen. Wil je iets betekenen in de transitie naar een circulaire economie, dan is Almere de stad waar je moet zijn.'

AMBITIES

'De afgelopen jaren hebben we volop ervaring opgedaan met wat wel en niet werkt,' aldus Hede. 'Nu is het tijd om verder te gaan opschalen. Hoe mooi zou het zijn als we onze grondstoffen niet alleen beschikbaar stellen aan de ondernemers die in het Upcyclecentrum

zijn gevestigd, maar ook aan andere ondernemers. Helaas zit de huidige wet- en regelgeving ons daarbij nog in de weg. Verder zou ik het fantastisch vinden als we ons concept kunnen kopiëren naar de overige Almeerse recyclingperrons. En natuurlijk hoop ik dat we daarna ook aan de rest van de wereld kunnen laten zien dat afval niet iets is waar je zo snel mogelijk vanaf moet, maar dat het een waardevolle

grondstof is waar je prachtige nieuwe dingen van kan maken. Hoe mooi zou het zijn als er in de toekomst nergens meer traditionele perrons worden gebouwd, maar alleen nog upcyclecentra?'

www.almere.nl/wonen/afval/upcyclecentrum

NIEUWSGIERIG GEWORDEN?

Vanwege corona kan het Upcyclecentrum op dit moment geen groepen ontvangen. Maar dat wil niet zeggen dat de activiteiten op een laag pitje staan.

'We ontvangen nog steeds mensen,' zegt Hede, 'maar dat doen we nu digitaal.

Ondernemers die meer willen weten over de beschikbaarheid van onze werkruimtes of met ons willen sparren over eventuele samenwerkingen, nodigen wij van harte uit om contact met ons op te nemen. Dat kan via upcyclecentrum@almere.nl.'

**GROEN
WEETJE!**

©Upcyclecentrum

CITYLAB ALMERE & STIMULERINGSFONDS

‘We willen nieuwe circulaire bedrijven naar Almere trekken’

Ons lineaire economische systeem is op de lange termijn niet houdbaar, stelt Mayte de Vries, programmamanager duurzaamheid bij de gemeente Almere. ‘Maar als we in 2050 circulair willen zijn, is een omschakeling hard nodig. Want circulair ondernemen vraagt om een andere manier van denken. Dat vergt veel, zowel van de markt als van de overheid.’

Door de groei van de wereldbevolking en de toenemende welvaart dreigen grondstoffen schaars te worden. Hoe kunnen we **beschikbare materialen zo efficiënt mogelijk inzetten** en hergebruiken? In het project Citylab gaat de gemeente Almere – samen met (startende) ondernemers en kennisinstellingen – op zoek naar antwoorden op die prangende vraag. Mayte: ‘Met Citylab willen we bestaande circulaire bedrijfsactiviteiten stimuleren en **nieuwe circulaire bedrijven naar Almere trekken**. Dat doen we op verschillende manieren. Bijvoorbeeld door te kijken hoe afval dat naar het Upcyclecentrum op De Steiger wordt gebracht, voor bedrijven beschikbaar kan worden gemaakt, zodat zij het kunnen hergebruiken. Dat is nog behoorlijk ingewikkeld, omdat de huidige wet- en regelgeving hier strenge voorwaarden aan stelt.’

BROEDPLAATS VOOR CIRCULAIRE ECONOMIE

‘Daarnaast creëren we op de bedrijventerreinen De Steiger en De Vaart een aantrekkelijk vestigingsklimaat,’ vervolgt Mayte. Zo heeft De Steiger een functie gekregen als broedplaats voor de circulaire economie. Hier zijn inmiddels tal van circulaire bedrijven gevestigd, waaronder Ruig en Geroest, Wood Operations, modeatelier Mia Stik, TheCrazySmile, Aliter Networks en kringloopwinkel Rataplan. Mayte: ‘De Steiger is een plek waar circulaire ondernemers elkaar kunnen ontmoeten, waar ze kennis kunnen uitwisselen en **elkaar kunnen inspireren**. Ook organiseren we er verschillende activiteiten. Zo vond in februari 2020 de eerste editie van het Steigerfestival plaats. Een festival dat helemaal in het teken stond van de circulaire

economie.’ Het was een groot succes: in twee dagen kwamen er meer dan 1500 bezoekers op het evenement af. Er komt dan ook zeker een vervolg, merkt Mayte op.

Ook de buitenruimte van De Steiger krijgt een upgrade. Mayte: ‘Een tijdje geleden hebben we een prijsvraag uitgeschreven voor een ontmoetingsplek op het terrein. Die ruimte is door een aantal ondernemers inmiddels zo circulair mogelijk ingevuld. Ook zijn we met de gebouweigenaren in gesprek over het verduurzamen van de panden en het verfraaien van de buitengevels.’

LANGE ADEM NODIG

Bij dit soort projecten heb je vooral een lange adem nodig, stelt Mayte. ‘We hebben nog wel eens de neiging te denken: we zijn al twee jaar bezig, nu moet het maar eens z’n vruchten gaan afwerpen. Maar **dit kost nu eenmaal tijd**. Het is een focus van jaren en dat moet je zien vol te houden.’ Ze merkt dat de ondernemers op De Steiger elkaar inmiddels steeds beter weten te vinden. ‘Er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden. Ondernemers leren van elkaar, ze versterken elkaar en ze halen interessante opdrachten binnen.’

‘De circulaire economie is nog lang niet uitgekristalliseerd. Het is echt pionieren en dat past bij de geest van Almere. Als je dit allemaal van tevoren moet uitdenken, dan duurt het jaren voordat je kan starten. Maar als je gewoon gaat dóen, dan kom je meestal heel ver. Dat geldt hier ook. We leren tijdens het project, waar nodig passen we dingen aan en dan gaan we weer verder. Daarbij helpt het denk ik ook dat Almere rijk is aan broedplaatsen met jonge ondernemers, die er vol enthousiasme mee aan de slag gaan.’ Met een glimlach besluit ze: ‘Ik zou het fantastisch vinden als mensen over een paar jaar zeggen: “Circulaire economie? Dan is Almere de place to be.”’

'HET IS VAAK GEWOON EEN KWESTIE VAN DÓEN'

Mayte de Vries

www.groenengezond.almere.nl

STIMULERINGSFONDS VOOR CIRCULAIRE BEDRIJVIGHEID

De gemeente Almere wil ondernemers met ideeën op circulair gebied graag ondersteunen. Daarom is het Stimuleringsfonds voor circulaire bedrijvigheid in het leven geroepen. Voor bedrijven die circulair ondernemen interessant vinden en zich afvragen wat ze kunnen doen om daar een volgende stap in te zetten, is er de circulaire scan. Een gratis analyse die laat zien op welke punten grondstoffen en materialen bespaard kunnen worden en welke mogelijkheden er zijn om met afval en reststromen om te gaan. Daarnaast kunnen ondernemers met nieuwe circulaire initiatieven bij het Stimuleringsfonds een aanvraag doen voor cofinanciering. Er geldt een maximum subsidiebedrag van € 20.000 per innovatie. Een selectiecommissie beoordeelt of de aanvrager aan alle criteria voldoet.

www.groenengezond.almere.nl

DUURZAAMHEIDS- AMBITIES VAN ALMERE

De stad werd in de jaren zeventig ontwikkeld als groene modelstad met innovatieve systemen. De meerdere kernen van Almere, het groenblauwe raamwerk, de voorzieningsstructuur, het gescheiden verkeerssysteem, een collectief gezondheidssysteem en de stadsverwarming zijn kenmerkend voor de stad en het gedachtegoed van destijds. Dit heeft Almere een voorsprong gegeven ten opzichte van andere steden in Nederland als het gaat om de duurzaamheidsuitdagingen.

Om alle uitdagingen het hoofd te bieden is één thema niet voldoende. Almere ziet verduurzaming als het realiseren van de ambities om energieneutraal en gasloos te worden, de stad klimaatbestendig te maken en om een afvalloze stad te zijn, waarin grondstoffen worden hergebruikt. Almere zet daarom niet alleen bestaande programma's voort – zoals "Energy on upcycling", "Almere stad zonder afval" en "Groenblauw" – maar breidt deze uit met wezenlijke aanvullingen op het gebied van voedsel, ecologie en mobiliteit.

Dat duurzaamheid in de genen van Almere zit, zie je tot op de dag van vandaag terug in de ontwikkeling van de stad. In het kader van de circulaire economie is een aantal grote projecten en programma's opgestart: Citylab Stedelijke Grondstoffen, Upcyclecentrum, PRICE en Upcycle City competitie. De resultaten zijn legio.

Een kleine greep hieruit:

- **de eerste groene betoncentrale van Nederland staat in Almere**
- **speeltoestellen worden circulair aanbesteed**
- **er komt een plasticfabriek, die producten gaat maken van gerecyclede mixed plastics uit de regio**
- **er is een grondstoffenstraat voor het opwaarderen van biomassa tot grondstoffen**
- **er zijn duurzaamheids- en stimuleringsleningen voor bewoners en voor bedrijven**

Growing Green Cities is het thema van Floriade Expo 2022, die in Almere plaatsvindt. Met de Floriade draagt Almere bij aan oplossingen voor stedelijke vraagstukken en uitdagingen rondom (lokale) voeding, natuur in de stad en omgeving, groene energie en gezondheid. De Floriade werkt als versneller en wereldpodium voor de onderwerpen uit de duurzaamheidsagenda en voor Almere. De stad gebruikt de Floriade als evenementgedreven ontwikkeling om uit te vinden hoe de groei en ontwikkeling van Almere op een duurzame en inclusieve wijze plaats kan vinden.

**'DUURZAAMHEID ZIT IN
HET DNA VAN ALMERE.'**

Meer info: groenengezond.almere.nl

WIST JE DAT...

...er **11** waterplantenbankjes gemaakt zijn van Almeerse waterplanten?

...al **30.000** van de **46.000** lantaarnpalen in Almere inmiddels zijn vervangen door LED verlichting?

...**99** gemeentelijke daken, **12** bedrijfsdaken en **8%** van de huizenvoorraad van zonnepanelen zijn voorzien?

...Almere drie windmolen- en zonneparken heeft van in totaal **100** hectare?

...bij **300** bedrijven energiescans zijn uitgevoerd en er voor **€ 2,1** miljoen is besteed aan lokale maatregelen?

...een voorwaarde om in Oosterwold te wonen is, dat **50%** van de kavel voor voedselproductie wordt gebruikt?

...Nationaal Park Nieuwland was ooit bedoeld als industriegebied maar nu een uniek ecologisch gebied in Nederland is?

...Hortus, de Floriadewijk die overblijft na het evenement, een voorbeeld wordt van duurzame gebiedsontwikkeling met auto-luwe zones, het arboretum en **4** circulaire bruggen?

...de Flevocampus zorgt voor kennisontwikkeling rondom voedselvraagstukken van de toekomst?

...een nieuwe groene landschapsstructuur in de Eemvallei wordt gecreëerd?

...stadsbossen worden verbeterd en het groen rond het Weerwater aantrekkelijker gemaakt?

...er **670** meter biocomposiet balken en **440** meter biocomposiet planken geproduceerd zijn voor **11** bankjes en **100** meter walbeschoeiing?

...er al voor **15** ton waterplantenpapier geproduceerd is van Almeerse waterplanten?

...er op proef **6** verkeersborden van berenklaauw en afvalplastics uit Almere succesvol geproduceerd zijn?

...er in het Upcyclecentrum drie jonge ondernemers zijn die de reststromen textiel, metalen en plastic upcyclen tot nieuwe producten met een hogere economische waarde?

...op bedrijventerrein De Steiger alleen maar circulaire ondernemers gehuisvest zijn?

...in 2020 **248.600** kg textiel is ingezameld via de inzamelperrons en **820.347** kg via charitatieve instellingen?

© Maarten Feenstra

Eén van de drie jonge ondernemers in het Upcyclecentrum.

MEER WETEN OVER CIRCULAIR ONDERNEMEN IN ALMERE?

onderneeminalmere.nl/circulaire-economie

Linked

Het kan in Almere

